

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra geografie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Minulost a současnost původního obyvatelstva Austrálie

Barbora Žemlová

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jiří Čekal, Ph.D.

České Budějovice

2010

Poděkování

Děkuji především panu RNDr. Jiřímu Čekalovi, Ph.D. za odborné vedení práce a čas, který mi věnoval při jednotlivých konzultacích. Dále patří můj velký dík panu Johnovi McAvoyovi, BA, Cert Ed z katedry anglistiky. Děkuji mu za užitečné konzultace a poskytnutí odborné literatury. V neposlední řadě bych ráda poděkovala svému příteli Ing. Pavlovi Žočkovi za jeho pomoc při sestavování tabulek a za trpělivost a podporu v průběhu celého mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma *Minulost a současnost původního obyvatelstva Austrálie* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....
podpis studenta

Anotace

Předkládaná práce se zabývá minulostí a současností původního australského obyvatelstva. V úvodu se věnuje cílům práce, rešerši literatury a metodice zpracování. Další kapitoly se zabývají popsáním vybraných charakteristik Austrálie, konkrétně přírodními poměry, politickým systémem a administrativním dělením Austrálie a jejím hospodářstvím. Následují kapitoly věnované geografickému poznávání a osidlování Austrálie. Stěžejní částí celé práce je popsání vybraných demografických charakteristik australského obyvatelstva, stejně tak i nastínění kulturních specifik domorodé populace. Poslední kapitola se věnuje prognóze. Práce je doplněna o tabulky, obrázky a grafy.

Summary

The presented work deals with the history and the present status of Indigenous population. In the introduction it deals with the objectives of work, secondary literature, searching and processing methodology. Other chapters deal with the description of selected demographic characteristics of Australia, especially with natural conditions, political system, administrative division of Australia and its economy. The following chapters deal with geographical cognition and the colonization of Australia. The central part of the work is the description of selected demographic characteristics of Australian population, as well as the description of culture - the specifics of Indigenous people. The last chapter is devoted to prognosis. The work has visualized data on the tables, pictures and graphs.

Obsah

1. ÚVOD.....	6
2. PŘEHLED LITERATURY A ZDROJŮ DAT.....	7
3. METODIKA.....	9
4. VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY AUSTRÁLIE.....	12
4.1. Přírodní poměry Austrálie.....	12
4.2. Politický systém a administrativní dělení Austrálie.....	14
4.3. Hospodářství Austrálie.....	15
5. GEOGRAFICKÉ POZNÁVÁNÍ AUSTRÁLIE.....	18
6. OSIDLOVÁNÍ AUSTRÁLIE A VÝVOJ POSTAVENÍ PŮVODNÍHO OBYVATELSTVA.....	23
6.1. Období před příchodem Britů.....	26
6.2. Vliv britského osidlování mezi lety 1788 – 1900 na původní obyvatelstvo....	28
6.3. Situace po roce 1900.....	32
6.4. Cesta k usmíření – od roku 1967 až do současnosti.....	33
7. VYBRANÉ DEMOGRAFICKÉ CHARAKTERISTIKY AUSTRALSKÉHO OBYVATELSTVA.....	36
7.1. Vývoj věkové struktury australské populace.....	39
7.2. Vybrané demografické charakteristiky domorodého obyvatelstva.....	40
7.3. Sociální a hospodářské poměry domorodého obyvatelstva.....	47
7.4. Zdravotní stav australských domorodců.....	51
8. ŽIVOT, KULTURA A TRADICE DOMORODÉHO OBYVATELSTVA.....	55
8.1. Vzájemná spolupráce mezi domorodými kmeny.....	58
8.2. Kultura.....	60
8.3. Jazyky.....	61
8.4. Tradice.....	63
9. ZÁVĚR.....	67
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	71

1. ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je: „Minulost a současnost původního obyvatelstva Austrálie“. Tuto diplomovou práci jsem si vybrala především kvůli svému hlubšímu zájmu o danou problematiku, ve snaze prohloubit své znalosti a získat nové informace o původních australských obyvatelích, jejich životu, historii ale i současnosti stejně jako očekávanému budoucímu vývoji. Stěžejní pro mou práci bylo prostudování relevantní literatury a internetových zdrojů, jež mi posloužily pro následné pochopení a zpracování dané problematiky. Konkrétně se v diplomové práci zaměřuji na historický pohled, zejména pak na původ domorodého australského obyvatelstva, jejich specifickou kulturu a zvyky, které pro ně vždy představovaly nedílnou součást života. Nelze opomenout zmínit významný vliv evropské kolonizace a s tím související vývoj postavení původního obyvatelstva v australské společnosti. Dále popisuji vývoj domorodého etnika a jeho územní rozmístění, porovnání vybraných demografických ukazatelů domorodých obyvatel a “bílé“ populace Austrálie, kde se zaměřuji převážně na porodnost, úmrtnost, naději dožití a další významné charakteristiky. Také jsem se snažila nastínit současnou situaci původního obyvatelstva, jeho postavení ve společnosti, související problémy a návrhy na jejich řešení. Okrajově jsem se pokusila také o určitou prognózu dalšího vývoje.

Na začátku diplomové práce uvádím přehled literatury a zdroje dat, kdy hlavními zdroji byly anglicky psané publikace a webové stránky relevantních institucí. V následující části se věnuji vlastní metodice vypracování diplomové práce. Nedílnou součástí mé diplomové práce jsou tabulky, grafy, obrázky a přehledové mapky.

Hlavní cíle mé práce jsou následující:

- popsat specifickou kulturu a zvyky domorodého australského obyvatelstva, vlivy evropské kolonizace a vývoj jejich postavení
- nastínit vývoj počtu tohoto etnika a jeho územní rozmístění
- porovnat vybrané demografické ukazatele domorodé populace a “bílé“ populace Austrálie
- popsat současnou situaci a postavení domorodých obyvatel v australské společnosti
- pokusit se o prognózu dalšího vývoje

2. PŘEHLED LITERATURY A ZDROJŮ DAT

V této kapitole bych se chtěla věnovat některým titulům, které se vztahují k tématu této diplomové práce. Ostatní citovaná literatura je uvedena v seznamu literatury.

V 1. díle knihy **Baar, V. a Šindler, P. (1988)** jsem našla nejen informace týkající se ekonomiky, které bohužel nebyly pro účely mé práce dostatečně aktuální, ale i demografických poměrů a poměrů politicko-administrativních. V 2. díle **Baar, V. a Šindler, P. (1988)** jsem čerpala převážně z kapitol věnovaných historii. V další české publikaci **Brinke, J. (1983)**, kde se autor zabývá mimo jiné objevením Austrálie Evropany a přírodními poměry Austrálie, jsem vyhledala informace, které mi posloužily jako podklad pro kapitolu 4., kde popisují vybrané charakteristiky Austrálie a kapitolu číslo 5. se věnují geografickému poznávání Austrálie, snažím se stručně popsat a nastínit situaci historického objevování Austrálie. Dále mi jako doplňkový materiál této kapitoly posloužilo dílo **Baker, S. (2002)**, který ve své knize popisuje jednotlivé objevné plavby. Nejvíce mě zaujaly pasáže věnované Cookovým plavbám.

V anglické publikaci **Bourke, C. a kol. (1994)** se autor věnuje domorodé populaci Austrálie, se zaměřením na rodinu a rodinné vztahy mezi domorodci, dále na způsob dorozumívání a uchovávání domorodých jazyků, rozšíření jednotlivých kmenů napříč kontinentem, vzdělání, zdravotní stav a jiné. Stejně tak se této problematice věnuje i **Pascoe, B. (2008)**, který ve své publikaci obsáhl zejména kulturu domorodého obyvatelstva. V kapitole nazvané "Kdo jsme?", popisuje převážně historii, domorodé jazyky, zdravotní stav a způsob bydlení domorodých obyvatel. Dále popisuje každodenní život domorodců, způsob jejich obživy, domorodé umění, divadlo, tanec, posvátnou horu Uluru a další. Tato díla jsem nejvíce využila při psaní kapitoly 8.

Český demograf **Růžička, L. (2000)** v článku vydaném v časopise Demografie popisuje demografický a sociální profil australského domorodého obyvatelstva. Růžička zde nastiňuje postavení domorodých obyvatel v australské společnosti, v tabulkách znázorňuje velikost domorodé populace a procentuální zastoupení v celkové populaci Austrálie za jednotlivé státy a teritoria. Věnuje se zdravotnímu stavu domorodců a s tím souvisejícími příčinami smrti, dále popisuje sociální a hospodářské poměry. Růžičkovy postřehy jsem uplatnila v kapitole 7.3. Ve své práci vychází mimo jiné z díla **Altman, J. a kol. (1992)**. Ten ve své studii popisuje situaci Aboriginců a ostrovních Aboriginců,

včetně demografických charakteristik, které vycházejí převážně ze statistických údajů ABS.

Woodward, D. a kol. (1985) zaměřuje svoji pozornost na domorodé obyvatelstvo a politiku. Řeší otázku navrácení půdy domorodcům a zákony, které toto nařizují. Nicméně nároky na půdu zůstávají dle Woodwarda nadále politicky kontroverzní. Dále se v této knize věnuje problematice volebního práva, jež bylo domorodcům po dlouhou dobu odpíráno. Z této knihy jsem čerpala při psaní kapitoly 6.4.

Jupp, J. (2001) ve své publikaci popisuje jednotlivé domorodé kmeny, jejich původ a rozmístění. Důležitou součástí této publikace je definování slova “domorodec/ Aboriginec“, původ slova a kým bylo poprvé použito. Vysvětluje, že existuje jakési základní dělení domorodé populace na “Torres Strait Islanders“ a “Aborigines“. V jeho knize jsem se setkala i s jiným dělením, a sice na “saltwater people“ a “freshwater people“. Využila jsem v kapitole 7.4.

Pro zpracování vybraných demografických charakteristik stejně jako porovnání těchto ukazatelů domorodé populace a ostatního australského obyvatelstva mi posloužila téměř výhradně statistická data od Australian Bureau of Statistics (dále jen ABS), což je de facto australská obdoba Českého statistického úřadu. Výsledky veškerých výzkumů jsou následně touto organizací prezentovány formou jednotlivých ročenek či studií na internetových stránkách **www.abs.gov.au**. Často jsem se setkala s tím, že výsledky a data prezentovaná na základě činnosti tohoto statistického úřadu citovali ostatní autoři ve svých publikacích, studiích či výzkumech.

Dalšími velmi užitečnými internetovými zdroji byly internetové stránky **www.economywatch.com** a **www.tradingeconomics.com**, které mi posloužily k doplnění aktuálních informací u kapitoly věnované hospodářství Austrálie a kde byl též prezentován vývoj nezaměstnanosti australského obyvatelstva.

3. METODIKA

Vzhledem k charakteru a obsahu mé diplomové práce bylo nezbytností pro její vypracování využívat zejména zahraničních zdrojů literatury. Významnou část informací jsem také čerpala z internetových stránek organizací zabývajících se danou problematikou. Zejména se jednalo o webové prezentace organizací ABS, Centre for Aboriginal Economic Policy Research (dále jen CAEPR) a Department of Education, Australian Institute of Health and Welfare. Zároveň jsem kontaktovala pana Petera Beamishe a paní Sokvannu Giess z ABS, kteří mi pomohli najít potřebné statistické údaje a tabulky s vybranými ukazateli domorodých a ostatních obyvatel Austrálie.

V průběhu vypracování této diplomové práce jsem využila i české publikace, konkrétně se jednalo o publikace Brinke, J. (1983) a Baar, V., Šindler, P. (1988). Dále jsem čerpala z článku Růžička, L. (2000), který byl zveřejněn v časopisu Demografie.

Jak jsem se již zmínila, převážná část použité literatury je zahraniční, psaná v anglickém jazyce. Díky tomu jsem narazila na celou řadu anglických slov, pro která neexistuje český ekvivalent nebo jejich doslovným překladem dojde k nejasné a nepřesné interpretaci. Jednalo se zejména o názvy různých institucí, zákonů, typických domorodých nástrojů, apod. Z tohoto důvodu jsem se ve většině případů rozhodla o zachování původního názvu s následným vysvětlením pod čarou.

Sehnat veškeré potřebné informace bylo v České republice velice náročné a komplikované. Některé kapitoly jsou kompilací, tzn. jsou sestaveny převážně z myšlenek jednotlivých australských historiků, jako např. Harryho Lourandose, Manninga Clarka, Geoffreyho Blaineya, Hanse Loosera a Grega Jefferyse. Dalším problémem, se kterým jsem se v průběhu zpracování setkala, byla interpretace statistických údajů za domorodou populaci, neboť dlouhou dobu nebyla zahrnována do sčítání obyvatelstva, tzv. populačních censů, a navíc každý australský stát či teritorium uplatňoval odlišnou metodiku sběru i vyhodnocování dat. Získaná data z prvních sčítání obyvatel, do kterých bylo zahrnuto také domorodé obyvatelstvo, jsou v důsledku jejich neustálého pohybu po kontinentu nepřesná.

Termín Aboriginec používám pouze pro domorodé obyvatele pevninské části Austrálie, ostatní Aborigince nazývám ostrovní Aboriginci nebo anglickým synonymem "Torres Strait Islanders". Jedná se o ostrovany žijící v Torresově průlivu, respektive

obyvatele žijící na ostrovech, které se v tomto průlivu nacházejí. V textu se také vyskytuje termín australské domorodé obyvatelstvo nebo původní obyvatelstvo, které zahrnuje obě výše uvedené skupiny. Významný demograf a český emigrant Ladislav Růžička, žijící od roku 1971 v Austrálii, pak hovoří o Aborigincích jako o Aboriginálech. Pro ostatní obyvatelstvo Austrálie používám termíny: “bílá“ populace, nepůvodní australské obyvatelstvo, či jen ostatní (australské) obyvatelstvo.

Má práce je rozdělena celkem do deseti kapitol. V kapitole číslo čtyři nazvané Vybrané charakteristiky Austrálie jsem věnovala pozornost zejména přírodním poměrům Austrálie, politickému systému a administrativnímu dělení Austrálie a hospodářství Austrálie. V této části mé práce jsem vycházela zejména z české literatury a informací publikovaných na internetových stránkách www.economywatch.com. Tento zdroj jsem využila z důvodu aktuálních informací.

V následující páté kapitole se věnuji geografickému poznávání Austrálie a s tím souvisejícími historickými plavbami. Pro názornější představu je součástí této kapitoly i mapka, která znázorňuje nejvýznamnější plavby dané doby.

V šesté kapitole jsem se zaměřila na historii osídlení Austrálie, včetně popisu nejvýznamnějším problémů spojených s britskou kolonizací, které měly vliv i na současnou pozici australského domorodého obyvatelstva. V první části kapitoly je popsáno období před příchodem Britů, v následující části pak vliv britského osídlování do roku 1900 a zbylé dvě části popisují období od tohoto roku do současnosti.

Další kapitola je zaměřená na vybrané demografické charakteristiky australského obyvatelstva a jejich porovnání s domorodým obyvatelstvem. Snažila jsem se zachytit a popsat celkový vývoj australské populace a obsáhnout hlavní demografické charakteristiky. Tyto charakteristiky vycházejí zejména z pravidelných populačních censů, které se konají pravidelně v pětiletých intervalech od roku 1961. Před tímto datem se konala sčítání obyvatelstva v letech 1901, 1911, 1921, 1933, 1947 a 1954. Zveřejnění nových výsledků v rámci populačního censu 2011 je naplánováno na 9. srpna 2011. Dále jsem se v této kapitole věnovala sociálním a hospodářským poměrům domorodého obyvatelstva a v neposlední řadě i jejich zdravotnímu stavu. Podrobněji se vyjadřuji ke kardiovaskulárnímu onemocnění, rakovině, cukrovce, nemocem zapříčiněným alkoholem a kouřením tabáku.

Vzhledem k velmi významnému postavení kultury a tradic v životě domorodého obyvatelstva, jsem tomuto tématu věnovala poměrně velký prostor. Popisují zde

vzájemnou spolupráci mezi jednotlivými kmeny, politiku, kulturu a jazyky domorodých kmenů. Dále se věnují tradicím, kdy se zaměřují především na umění a hudbu, divadlo a tanec, vlajky, ale i na tradiční příběhy a regionální odlišnosti.

4. VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY AUSTRÁLIE

Austrálie a Oceánie tvoří samostatný světadíl, někdy také označovaný souhrnným názvem Oceánie. Je nejmenším kontinentem a má taktéž ze všech osídlených světadílů nejdříve zalidnění. Na ploše téměř 9 miliónů km², která odpovídá 1/16 veškeré světové souše, žije pouze 23 miliónů obyvatel, tedy přibližně 0,5% obyvatelstva Země. Z celkové rozlohy připadá 85% na Austrálii a Tasmánii a 15% na Oceánii.

Austrálie je jediný osídlený kontinent ležící výhradně na jižní polokouli. Rozloha činí 7 063 000 km², spolu s ostrovy k ní přiléhajícími je její plocha 7 686 848 km², což se rovná přibližně 75% rozlohy Evropy. Od severu k jihu měří kontinent 3 200 km, v nejširším bodě Austrálie činí vzdálenost od západu k východu 4 100 km.

Austrálie je osamocená pevnina obklopená otevřeným oceánem a od ostatních světadílů ji dělí značné vzdálenosti: od Evropy 11 000 až 14 000 km, od Severní Ameriky asi 12 000 km, od Jižní Ameriky asi 10 000 km, od Antarktidy asi 3 000 km a nejvíce se přibližuje Asii na přibližně 800 km. (*Brinke, J., 1983*)

Hlavním městem šestého největšího státu na světě je Canberra s 334 000 obyvateli¹. Základní kámen tohoto města byl položen v roce 1913. Největším městem je Sydney s 4 650 000 obyvateli². Nejsevernějším bodem pevniny je mys York, nejjižnějším Jihovýchodní mys, nejvýchodnějším Byronův mys a nejzápadněji leží Příkrý mys.

4.1. Přírodní poměry Austrálie

Více než polovina plochy Austrálie, konkrétně 61%, patří do pásma subtropického, zbytek pak do pásma tropického. Nejteplejší oblastí je severní část Západní Austrálie, v centrálních oblastech jsou velké teplotní rozdíly mezi dnem a nocí. V Australských Alpách a na Tasmánii jsou obvyklé v zimním období i mrazy. Nejteplejším obdobím je mezi měsíci prosinec a únor, kdy je v Austrálii léto, nejchladnějšími zimními měsíci jsou červen, červenec a srpen. V tropech je od května do října suché období a následně od listopadu do dubna přicházejí monzunové deště, které dodají půdě až 2 000 mm vody. Většina kontinentu však trpí suchem. V nejsušších oblastech dosahuje množství

¹ Australian Capitol Territory - www.act.gov.au, datum přístupu 18.9.2010

² Australian Capitol Territory - www.act.gov.au, datum přístupu 18.9.2010

srážek pouze 120 mm za rok a v některých lokalitách neprší dokonce i několik let. Celkově je Austrálie nejsušším světadílem naší planety. Má značný nedostatek povrchové vody a jediným veletokem je řeka Murray, která s přítokem Darling měří 3 490 km. Největším jezerem je Eyreovo jezero, které obsahuje slanou vodu a má v období dešťů plochu až 15 000 km². V době sucha však téměř vysychá. Některé potoky a řeky mají vodu pouze na krátkém úseku horního toku a pak ji výparem ztrácejí (tzv. creeky). Po deštích se vyschlá koryta naplní vodou, ale i poté se málokdy voda dostane až k ústí řeky. Nedostatek povrchové vody je částečně nahrazen vodou z artézských a subartézských studní.

Svým obrysem připomíná australský kontinent ovál, jehož stejnoměrnost je porušena pouze na jihu a severu, kde moře vytváří velké zálivy. Malá horizontální členitost Austrálie nebyla v minulosti ani dnes jakoukoliv nevýhodou či dokonce překážkou. Australský kontinent má sice malou horizontální členitost ve velkých rysech, ale tento nedostatek nahrazuje bohaté detailní členění dlouhých úseků pobřeží. Na těchto částech pobřeží vznikly také největší australské přístavy: Sydney v zátocě Port Jackson, Brisbane v Moretonově zátocě, Melbourne v zátocě Port Phillip, Fremantle při ústí Labutí řeky (Swan River) na západním pobřeží a dále celá řada menších přístavů jako Cairns, Townsville, Bover na pobřeží severovýchodním.

Severní pobřeží Austrálie, které je omýváno mělkými šelfovými moři Timorským a Arafurským, má značnou horizontální členitost. Moře tu vniká poměrně hluboko do pevniny několika zálivy, z nichž největší je záliv Carpentarský, který odděluje Yorský poloostrov na východě a Arnhemskou zemi na západě. Severním cípem Yorského poloostrova se Austrálie v Torresově průlivu přibližuje Nové Guineii na vzdálenost pouhých 85 km. Značná rozdílnost přílivů a odlivů, četné korálové útesy lemující pobřeží a mangrovové porosty v této oblasti znemožnily založení větších přístavních měst. Díky příznivějším podmínkám na západním pobřeží Arnhemské země vznikl ve Van Diemenově zálivu významný přístav Darwin. (*Brinke, J., 1983*)

Západní a jižní pobřeží Austrálie má většinou nížinný a nerozčleněný charakter a je omýváno Indickým oceánem, který zde dosahuje značných hloubek. Jižní pobřeží je mnohem členitější než západní, oceán zde zasahuje do pevniny Velkým australským zálivem. V jeho západní části spadá do moře kolmými, až 160 metrů vysokými útesy, Nullarborská krasová tabule. Pouze ve východní části zátoky proniká moře hlouběji do

pevniny dvěma zálivy tektonického původu, Spencerovým a Svatovincentským, na jehož březích vyrostl významný přístav Adelaide.

Východní pobřeží Austrálie omývá Tichý oceán Tasmanovým a Korálovým mořem. Moře je typické značnou hloubkou, která se směrem k východu zvětšuje až k 7 500 metrům. Korálové moře patří mezi typická tropická moře s vysokou teplotou povrchové vody, konkrétně 23° až 29°C. Pobřeží při Tasmanově moři není příliš členité, ale při zatopených ústí řek se rozkládá celá řada přirozených přístavů.

Severovýchodní pobřeží lemuje 1 900 km dlouhý a 300 až 2 000 metrů široký Velký bradlový útes, který představuje zbytek dnes zaplaveného pobřeží. Korálové útesy se táhnou rovnoběžně s pobřežím, čímž vzniká mezi útesy a pobřežím pruh moře, jakýsi kanál hluboký 20 až 110 m. Pobřeží je ještě doprovázeno tzv. pobřežními korálovými útesy, které značně stěžují plavbu po moři. Velký bradlový útes je největším korálovým útvarem na Zemi.

Z ostrovů ležících při australském pobřeží je největší Tasmánie, oddělená od kontinentu Bassovým průlivem. Nová Guinea má sice mnohem větší rozměry, ale díky významným fyzicko-geografickým odlišnostem od Austrálie patří do Melanésie. Z ostatních ostrovů stojí zcela jistě za zmínku Kingův ostrov, Flindersův ostrov, Klokaní ostrov a Melvillův ostrov. (*Brinke, J., 1983*)

4.2. Politický systém a administrativní dělení Austrálie

Oficiální název země je Australský svaz (Commonwealth of Australia) a jedná se o federální konstituční monarchii, jejíž hlavou je britská královna Alžběta II. Královna je zastupována generálním guvernérem a na státní úrovni pak guvernéry jednotlivých států svazu.

Australský parlament reprezentuje zákonnou moc a jeho součástí je senát, sněmovna reprezentantů a královna zastupovaná generálním guvernérem. Moc královny je omezena pouze na souhlas či nesouhlas s navrhovanými zákony. Volby se konají každé tři roky a jsou povinné pro všechny občany starší 18- ti let. Výkonnou moc v Austrálii reprezentuje Federální výkonná rada v čele s generálním guvernérem a skládající se pouze z jednotlivých ministrů a premiéra. Nejvyšší soud Austrálie spolu s ostatními níže postavenými soudy pak reprezentuje moc soudní. Vlastní nezávislost na britském soudu je datována od roku 1986.

Austrálie se skládá celkem ze šesti spolkových států – Nový Jižní Wales, Queensland, Jižní Austrálie, Tasmánie, Viktorie, Západní Austrálie, třech federálních teritorií – Severní teritorium, Teritorium hlavního města, Teritorium Jervisova zátoka a šesti zámořských území – Ashmorův a Cartierův ostrov, Kokosové ostrovy, Heardův a MacDonaldivy ostrovy, Ostrovy Korálového moře, Norfolk, Vánoční ostrov. Součástí je také jedna dependence Tasmánie - Macquaierovy ostrovy, kde je umístěna meteorologická stanice. Každý stát i teritorium má svůj vlastní legislativní orgán, který je jednokomorový nebo dvoukomorový, a hlavami států či teritorií jsou guvernéři. Tyto orgány spravují zdravotnictví, vzdělání, policii, soudnictví, dopravu a místní správu.

Obr. 1: Administrativní členění Austrálie

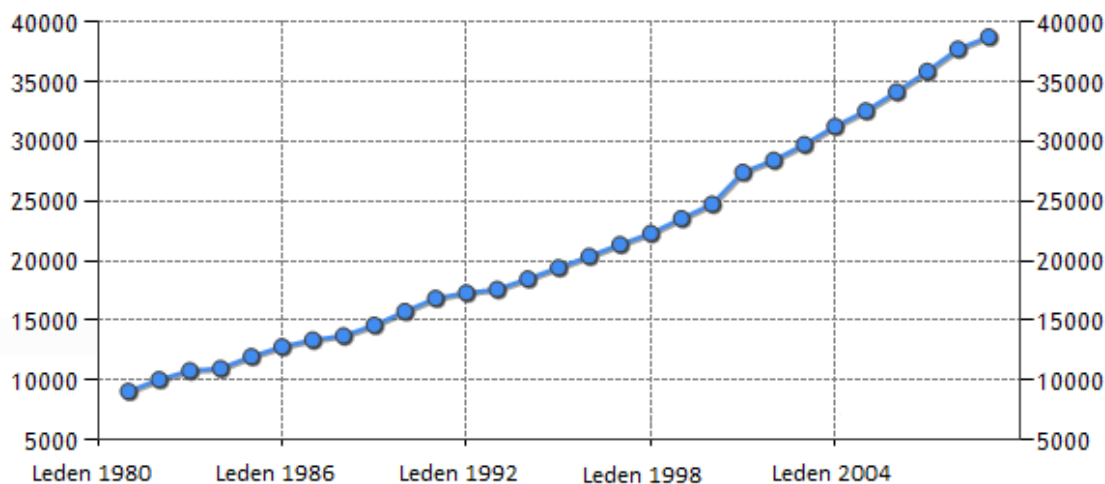
Zdroj: <http://www.zemepis.com>

4.3. Hospodářství Austrálie

Australský svaz je vyspělý průmyslově zemědělský stát s bohatou surovinovou základnou a významnou těžbou nerostů, výrazně exportně zaměřený. Řadí se na třinácté místo mezi nejvyspělejší státy světa s ročním HDP 912 miliard dolarů, HDP přepočítaný na jednoho obyvatele pak činil 38 784 amerických dolarů (v roce 2008),

což Austrálii řadilo na 15. místo na světě. Od roku 1980 se tento ukazatel zvýšil z původní hodnoty 9 077 amerických dolarů na obyvatele celkem o 29 707 amerických dolarů na obyvatele, podrobný vývoj je patrný na Obrázku 2. (*economywatch.com, 2010*)

Obr. 2: Vývoj HDP na obyvatele

Převzato: <http://www.tradingeconomics.com>

Australské zemědělství zaměstnává necelých 5 % pracujících a má svými přebytky světový význam. Orná půda a trvalé kultury zaujímají jen necelých 6,5 % rozlohy státu, na pastviny následně připadá více než polovina celkové plochy. Ačkoliv z důvodu nedostatku vody musí být většina orné půdy zavlažována, díky mechanizaci a novým metodám hospodaření zemědělská produkce od roku 1950 vzrostla o více než 150 %. (*www.economywatch.com, 2010*)

Nejdůležitějšími plodinami jsou cukrová třtina kultivovaná především v pobřežním pásmu Queenslandu a pšenice na jihovýchodě a jihozápadě země. Velké klimatické rozdíly dovolují pěstovat nejrůznější druhy ovoce, významně vzrůstá například vývoz vína pěstovaného hlavně na vinicích Jižní Austrálie a Nového Jižního Walesu. Na zavlažovaných půdách se dále pěstuje bavlna, rýže, sorgo, zelenina, luštěniny a tabák.

Rozhodující je však pro australské zemědělství živočišná výroba, kdy téměř celá třetina kontinentu je vyčleněna pro chov ovcí. Austrálie má největší stavy ovcí a produkci vlny na světě. Chov skotu, díky tomu že vyžaduje kvalitnější vysokotravní pastviny, je soustředěn do oblastí s vyššími srážkami, tedy zejména do Queenslandu, Nového Jižního Walesu a na pobřeží Viktorie.

Austrálie vlastní jedna z největších ložisek železné rudy (oblast Pilbara v Západní Austrálii) a bauxitu (Arnhemská země a Yorský poloostrov) na světě a je také světově významným producentem rud olova, zinku, manganu, uranu, zlata, stříbra mědi, wolframu, niklu a kobaltu. 1. místo na světě zaujímá v těžbě rud vzácných kovů (zirkonu, rutilu a ilmenitu) a světoznámá jsou také naleziště opálů. Ropa a zemní plyn se těží na severovýchodě Jižní Austrálie a v šelfových vodách Viktorie, hnědé uhlí ve Viktorii a významné zásoby černého uhlí se nacházejí v Novém Jižním Walesu a Queenslandu. Tyto suroviny se vyváží do celého světa, velká část exportu paliv a železné rudy směřuje do Japonska. (*www.economywatch.com, 2010*)

Rozsáhlý je také potravinářský průmysl, zpracování vlny, masa a kůží. Významně se rozvíjí turistický ruch, zvláště pak na tichomořském pobřeží.

5. GEOGRAFICKÉ POZNÁVÁNÍ AUSTRÁLIE

Austrálie byla objevena až na počátku 17. století jako poslední ze všech osídlených světadílů. Hlavním důvodem jejího pozdního objevení byla značná odlehlost nejen od Evropy, ale také od všech ostatních světadílů. Evropští mořeplavci, ať již pluli na východ či na západ, vždy dříve spatřili pobřeží Afriky, Asie nebo Ameriky, neboť australský kontinent ležel na konci tehdejších lodních drah. Je proto zcela logické, že objevu Austrálie předcházelo objevení ostatních kontinentů.

Svou zeměpisnou polohou je Austrálie sice osamocená pevnina, která je obklopena ze třech stran otevřeným oceánem, ale přesto není možno mluvit o úplné izolaci od okolního světa. Můžeme předpokládat náhodné a ojedinělé styky s Asií, se kterou je spojena ostrovním mostem, ale také se západním pobřežím Ameriky přes ostrovní svět Oceánie. S představou existence velké pevniny na jižní polokouli se setkáváme již ve starověku. První známé kartografické zachycení těchto představ je z poloviny 2. století př. n. l. na glóbu Krata z Mallu. Klaudios Ptolemaios zakreslil ve 2. století př. n. l. na svou mapu světa pevninu uzavírající na jihu Indický oceán a nazval ji "Terra Incognita". Nicméně tyto starověké představy s největší pravděpodobností nevznikly z reálných podkladů a můžeme je tedy považovat za spekulativní. (*Brinke, J., 1983*)

Zásluhou středověkých cestovatelů Marca Pola a Nicola de Contiho byly získány první, i když stále ještě mlhavé zprávy o existenci ostrova na jih od Jávy, který odpovídá dnešní Austrálii. Marco Polo a jeho následovníci byli ve své době jedinými Evropany, o nichž je známo, že na svých cestách pronikli velmi blízko k Austrálii. Stav evropských znalostí o novém kontinentu koncem středověku nejlépe charakterizovala kruhová mapa světa Benátčana Fra Maura z roku 1459, kde australský kontinent zcela chyběl. V druhé polovině 15. a 16. století byly zásluhou Portugalců a Španělů podstatně rozšířeny hranice tehdy známého světa. Portugalští mořeplavci Bartholomeo Diaz a Vasco de Gama otevřeli cestu do Indie a Indonésie. Portugalci dosáhli Indie plavbou na východ, Španělé se o to pokoušeli plavbou na západ. Výsledkem těchto snah bylo objevení Nového světa. V roce 1519 vyslali Španělé výpravu vedenou Portugalcem Fernãoem de Magalhãesem, který proplul průlivem mezi Ohňovou zemí a Amerikou a objevil tak cestu do Tichého oceánu. Na další plavbě objevil několik atolů v Polynésii,

ostrov Guam v Marianách a jako první Evropan dosáhl Filipín, kde byl však zabit místními domorodci. Díky této objevné plavbě do oblasti dosud nedotčené evropskými výboji, byla vysílána výprava za výpravou a evropské národy – zejména Španělé, Portugalci, Holanďané, Angličané a Francouzi – se začali předhánět ve svých snahách obsadit co největší území a zvětšit tak svá tehdejší koloniální panství. Toto byl počátek rychlého ničení původního obyvatelstva této části světa a jeho vykořisťování evropskými kolonisty, které na některých ostrovech Oceánie trvá dodnes.

V druhé polovině 16. a začátkem 17. století došlo ještě k několika španělským výpravám do této oblasti. Luis Vaez de Torres, jenž se plavil v roce 1605 z Callao v Peru, plul mezi útesy a ostrovy Torresova průlivu. Viděl vrcholy mysu York (Cape York), ale považoval je pouze za shluk ostrovů. V následujícím roce 1606 proplul Španěl Torres na své plavbě z Nových Hebrid do Manily průlivem mezi Austrálií a Novou Guineou a dokázal tak její ostrovní ráz. Španělé však zatajili tento objev před svými konkurenty. Teprve v roce 1762, když Angličané dobyli Manilu, našli v tamním archivu mapy, na kterých byl Torresův průliv zakreslen.

K prvnímu objevu australského pobřeží, o kterém jsou dochovány bezpečné zprávy, došlo v roce 1606 holandským kapitánem Willemem Janszem s lodí Duyfken (Holubička), který dosáhl mys Keer-weer na severozápadní straně Yorského poloostrova. Někdy je též jako první objevitel označován Portugalec Manuel Godinho de Eredia, který roku 1601 navštívil Melvillův ostrov a mys Van Diemenův.

Koncem 16. století začali využívat cestu na východ kolem mysu Dobré naděje vedle Portugalců i Holanďané. Roku 1595 vyplula první holandská flotila do Východní Indie, a na Jávě byly založeny holandské osady, které se staly východiskem výzkumných výprav lodí Východoindické společnosti. Z tohoto místa zároveň roku 1605 vyplula loď Duyfken, která jako první evropská loď přistála u australských břehů. V roce 1616 Dirk Hartog, kapitán lodi de Eendracht (Svornost), přistál v dnešní Žraločí zátocě na ostrově nesoucím dnes jeho jméno. Objevené pobřeží obdrželo následně název Země Svornosti. Tři roky poté dosáhl Frederick de Houtman pobřeží poblíž dnešního města Perthu. Z dalších významných objevů v tomto období bych ještě zmínila Jana Carstensze, který roku 1623 s loďmi Pera a Arnhem prozkoumal část pobřeží Carpentarského zálivu a objevil severovýchodní pobřeží poloostrova Arnhémské země. Objevná plavba Holanďana Willema van Colstera v roce 1623 je prvním zaznamenaným kontaktem s Evropany v Arnhémské zemi.

Navzdory kulturním a jazykovým odlišnostem, obchodovali “Yolngu people“³ s “Macassan sailors“⁴ stovky let předtím, než si evropské lodě troufaly k pobřeží. Námořníci se plavili především díky monzunovým větrům a hledali sumýše nebo-li mořské okurky. Za výměnu nabízeli lidem z východní Arnhémské země nože, látky a tabák. (*Pascoe, B., 2008*)

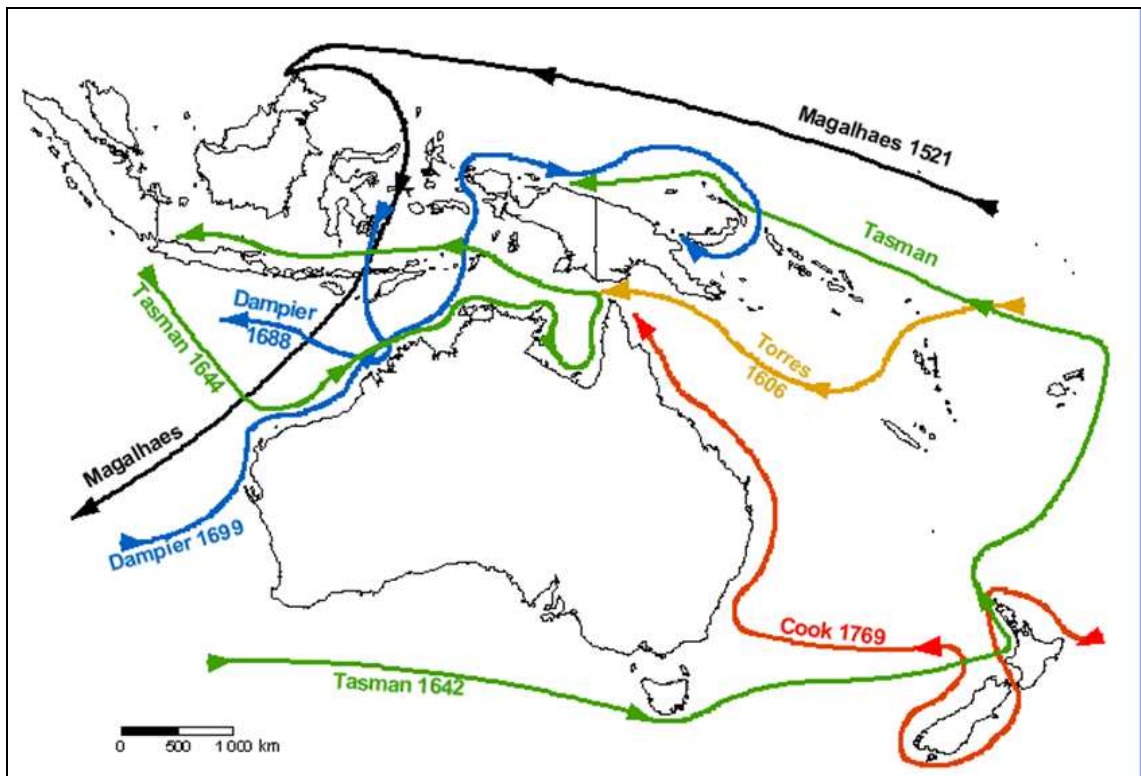
Následovalo velmi úspěšné holandské období nových objevů pod vedením kapitána Abela Janszoonu Tasmana. Iniciátorem jeho plaveb byl batavský guvernér Van Diemen, jednající z příkazu představitelů všemocné Východoindické společnosti. Při své první plavbě realizované v roce 1642 objevil dnešní Tasmánii, které dal jméno Van Diemenova země. Dále objevil Nový Zéland, ostrovy Tonga, Fidži a Bismarckovo souostroví. Tasman díky této výpravě prakticky obeplul Austrálii, i když z velké vzdálenosti od pobřeží, a tím vlastně dokázal, že Austrálie je samostatný světadíl a nikoliv pouze součást “velké pevniny“ kolem jižního pólu. Toto zjištění bylo na tehdejší dobu převratné, i když si to tehdy málokdo uvědomoval, neboť se ještě dlouhou dobu po tomto objevu věřilo, že Austrálie je pouze severním výběžkem ohromného neznámého jižního kontinentu. Při své druhé plavbě prozkoumal Tasman pobřeží Carpentarského zálivu a sledoval pak australské pobřeží od západu k jihu.

Ve vývoji geografického poznání Austrálie a taktéž Tichomoří znamenají Tasmanovy plavby mnoho. Tasman nejenže učinil důležité objevy, ale také je zpracoval kartograficky. Jeho rukopisná mapa z roku 1644 podává nejuvěrnější a nejpřesnější mapový obraz Austrálie té doby, neboť zaznamenává všechny objevy do roku 1644. Těmito plavbami skončilo velice úspěšné období holandských objevů v oblasti Austrálie, kdy po celých 126 let do objevů Cookových, nedošlo na tomto území k významnějším objevům. Holanďané při svých plavbách v 17. století objevili značnou část pobřeží Austrálie, která byla nazvána *Hollandia Nova* – Nové Holandsko. Téměř celé severní, západní a část jižního pobřeží byly jimi poměrně podrobně a na tu dobu přesně zmapovány.

³ Domorodí obyvatelé východní části Arnhémské země

⁴ Námořníci z jihozápadu Sulawesi

Obr. 3: Nejvýznamnější objevné plavby v letech 1511 - 1770

Zdroj: <http://www.australianhistory.org>

Na názory hlásající, že existuje neznámá jižní pevnina, za jejíž západní pobřeží je považován Nový Zéland, dal svými plavbami definitivní odpověď anglický mořeplavec James Cook. Cook vyplul na svou první plavbu roku 1768 s lodí Endeavour (Snaha). Výprava měla pozorovat na Tahiti průchod Venuše v roce 1769, prozkoumat jižní část Tichého oceánu a objevit východní pobřeží Nového Zélandu. Endeavour obeplula Hornův mys a v lednu 1769 dosáhla nejj jižnějšího bodu plavby – $60^{\circ}40'$ j.š. a $70^{\circ}10'$ z. d., kde Cook hledal jižní kontinent, jehož existenci předpokládali tehdejší geografové. Když následně poznal marnost svého počínání, změnil kurs na Tahiti a po provedení astronomických pozorování pokračovala výprava v plavbě k novozélandským břehům. Během svého šestiměsíčního pobytu u Nového Zélandu rozřešil všechny otázky, které nechal Tasman otevřené. Obeplul ho, zmapoval přes 3 000 km pobřeží a definitivně dokázal jeho ostrovní charakter. V březnu roku 1770 opustila jeho výprava Nový Zéland a plula západním směrem. Silný vítr ji však zahnal od Tasmánie k severu a koncem dubna spatřili plavci neznámé pobřeží. Nebylo pochyb, že se jedná o pobřeží Nového Holandska. Ačkoliv Cook tušil existenci průlivu mezi Tasmánií a pobřežím, nehledal ho. Obeplul dnešní Howeův mys a sledoval pobřeží k severu. Zakotvil v dnešní

Botanické zátocce, kde se však dlouho nezdržel a pokračoval v plavbě na sever. Cook následně objevil vjezd do zátok Port Jackson – dnešní Sydney a Broken Bay, avšak nijak dále ho nezkoumal. Objevené pobřeží nazval Novým Jižním Walesem. Dále obeplul Yorský mys, objevil tak opět Torresův průliv, a kolem mysu Dobré naděje se vrátil zpět do Evropy. (*Baker, S., 2002*)

Podle Brinkeho, J. (1983) měly Cookovy plavby pro geografické poznání Austrálie a Tichomoří obrovský význam, neboť díky nim se podařilo vyřešit několik významných problémů tehdejší geografie. Zpráva o jeho objevech se v Evropě velmi rychle rozšířila a Cookovy objevy byly zakresleny na většině tehdejších map. Po jeho plavbách již nebylo pochyb o tom, že Austrálie je samostatným světadílem. Neobjevená zůstávala pouze část jižního pobřeží. Dokončení poznání australského pobřeží a obrysu Austrálie na sebe nenechalo dlouho čekat a došlo k němu na přelomu 18. a 19. století.

6. OSIDLOVÁNÍ AUSTRÁLIE A VÝVOJ POSTAVENÍ PŮVODNÍHO OBYVATELSTVA

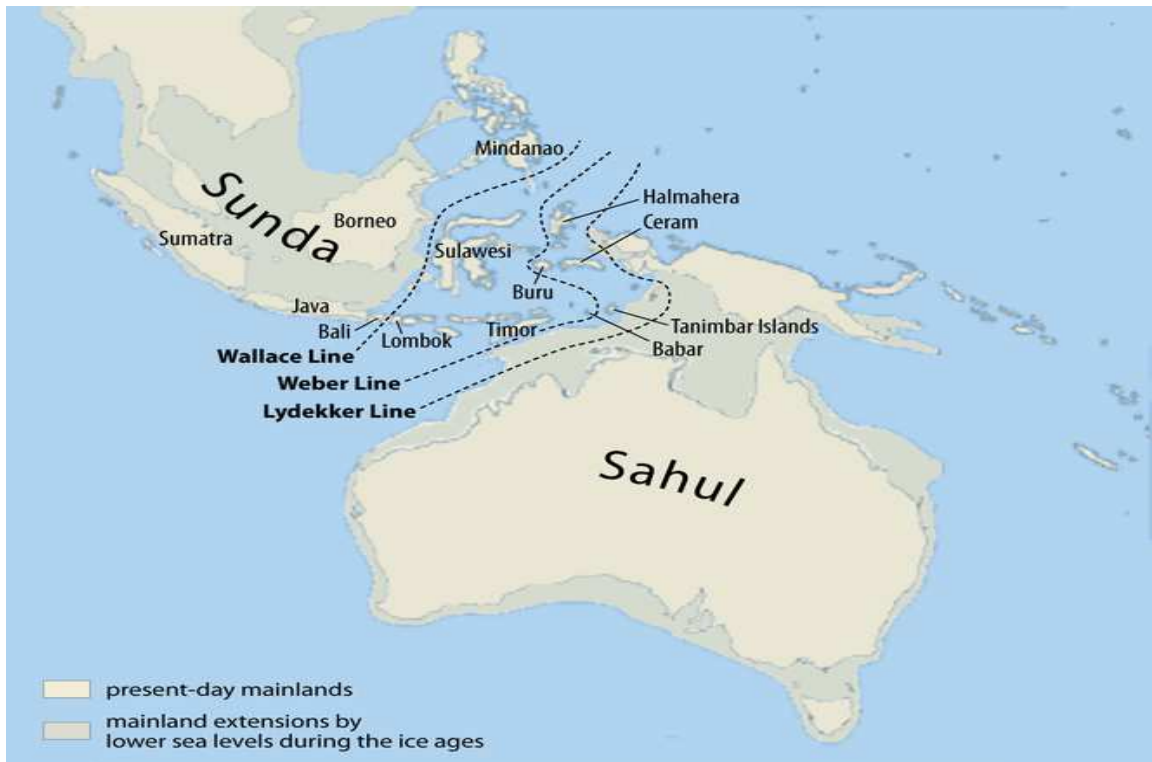
Historie původních Australanů se odhaduje na období 40 000 až 45 000 let, ačkoliv některé odhady stanovují podstatně dřívější datum, konkrétně 70 000 let před osídlením Evropy. Po většinu času vedli původní Australané kočovný život a přežívali jako lovci a sběrači s výrazným vztahem ke své zemi a k zemědělství. Tato část australsko – aboriginské historie se radikálně změnila v 18. a 19. století v souvislosti s násilným britským osídlením. Způsob života domorodých obyvatel byl tímto osídlením narušen, domorodci byli přinuceni se podrobit evropským pravidlům a následně donuceni k tomu, aby se dále přizpůsobovali tehdejší západní kultuře. Teprve od 60. let 20. století dochází k určitému postupnému usmiřování a ke snaze zlepšit vzájemné vztahy mezi bílými a domorodými obyvateli.

Podle Diamonda, J. (1997) nejsou důkazy o původu domorodého obyvatelstva Austrálie jednoznačně známé a prokazatelné, byť je známo, že se na tento kontinent dostali přes jihovýchodní Asii. Nicméně nejsou prokazatelně nijak příbuzní s žádnou známou asijskou nebo polynéskou rasou. Existuje genetická a jazyková podobnost mezi australskými domorodci ze vzdáleného severu a austronéskými obyvateli současné Nové Guinei a dalších ostrovů. Nicméně to může být pouze důsledkem historického obchodního kontaktu.

Za nejpravděpodobnější možnost můžeme pokládat, že k prvnímu stěhování národů do Austrálie došlo v období vytvoření “Sahul kontinentu”⁵. Existuje však také možnost, že předci domorodců se plavili na lodi přes Timorské moře. Kdy přesně předci domorodých obyvatel osídlili australský kontinent, je předmětem častých dohadů mezi archeology. Nejčastěji se hovoří o 40 000 – 50 000 letech př.n.l.. V roce 1971 byly nalezeny kamenné nástroje v jeskyni Penrith v Novém Jižním Walesu, jejichž stáří je archeology odhadováno na 47 000 let.

⁵ Kontinent skládající se z Austrálie spojené zemskou šíjí s Novou Guineou a Tasmánií

Obr. 4: Sahul kontinent

Zdroj: <http://www.une.edu>

K určování období se používá speciální metoda zvaná termoluminiscence. Velký počet míst byl radiokarbonově datován na období 38 000 let př.n.l., což zapříčinilo pochybnosti některých badatelů o přesnosti termoluminiscenční techniky. Radiokarbonové datování je omezeno maximálním stářím do 40 000 let. Navíc některé odhady byly prováděny velmi ze široka s určeným obdobím v rozpětí stáří 30 000 – 68 000 let. (Bowler, JM., 2003) Starší data vyžadují nové metody určování jako například opticky stimulovaná luminiscence (OSL) a akcelerační hromadná spektrometrie (AMS), díky kterým přibývá důkazů o dřívějším osídlení. Charles Dortch datoval nedávné nálezy na Rottnest Island v Západní Austrálii na 70 000 let. (Dortch, C., 1994) Skalní úkryty v Malakunanja II⁶ a v Nauwalabila I mohou díky použití okrové barvy, používané umělci před 60 000 lety, sloužit jako další důkaz. Použitím metody OSL získal archeolog Rhys Jones období vzniku kamenných nástrojů v rozmezí 53 000 – 60 000 let⁷.

⁶ Mělký skalní úkryt zhruba 50 km ve vnitrozemí od současného pobřeží

⁷ <http://www.aboriginalartonline.com/art/rockage.php> – přístup dne 27.9.2010

Přibližně před 40 000 lety se dostávají první obyvatelé i do Tasmánie, konkrétně se stěhují přes zemskou šíji z pevniny, která existovala během poslední doby ledové. Poté, co se před 12 000 lety zvedla hladina moří a zaplavila tuto zemskou šíji, byli zdejší obyvatelé odděleni od zbylé pevniny, a to až do příjezdu evropských osadníků. (Mulvaney, DJ., Kamminga, J., 1999)

Málo početné domorodé kmeny obývaly deštné pralesy severního Queenslandu, z nichž nejznámější kmen je pravděpodobně Tjapukai z oblasti Cairns. Tito pralesní lidé, hromadně označování jako “Barrineans“, byli dříve považováni za pozůstatek dřívější vlny stěhování “Negrito“ na australský kontinent. Tato teorie však není všeobecně uznávanou. (Groves, C., 2002)

Člověk z Munga, jehož ostatky byly nalezeny poblíž jezera Mungo v Novém Jižním Walesu v roce 1974, je nejstarším doposud nalezeným člověkem v Austrálii. Ačkoliv jeho přesný věk je předmětem častých dohadů, nejpravděpodobnější je teorie o minimálním stáří 40 000 let. Kamenné nástroje, které byly rovněž nalezeny v jezeru Mungo, byly odhadnuty pomocí stratigrafického spojování na stáří 50 000 let. Vzhledem k tomu, že se toto jezero nachází v jihovýchodní Austrálii, většina archeologů předpokládá, že lidé museli obydlet severozápadní Austrálii nejméně o několik tisíc let dříve. (Flood, J., 1994)

Existoval dlouhotrvající kontakt mezi Papuánci ze Západní provincie, “Torres Strait Islanders“⁸ a Aboriginci z oblasti Yorského poloostrova. Domestikování divokého psa dinga, ke kterému došlo pravděpodobně 3 500 let př.n.l., stejně jako genetická příbuznost psa dinga s divokými psi v Thajsku, ukázalo na pokračující kontakt mezi obyvateli jihovýchodní Asie. Tento kontakt nebyl pouze jednostranný, jak ukazuje například přítomnost klokaních klíšťat na těchto divokých psech v Asii. (Corbett, L., 1995)

Díky příběhům, které se tradují a jsou uchovány v ústní kultuře mnoha aboriginských kmenů lze předpokládat, že Aboriginci žili dlouhou dobu ve stejném životním prostředí jako v současnosti již vyhynulá australská fauna. Do jaké míry změnili životní prostředí, je však neustále předmětem diskuzí. Předpokládá se, že zde byla různá útočiště, ve kterých se soustřeďovaly jednotlivé populace, a koridory mezi těmito územími tvořily cesty, pomocí kterých zůstávali lidé v určitém kontaktu. (Flood, J., 1994)

⁸ Jedná se o původní obyvatele ostrovů v Torresově průlivu

Aboriginci obývající pobřeží od Arnhémské země až po jihovýchodní Austrálii vyprávějí příběhy a historky o někdejších teritoriích, které byly zaplaveny mořem po době ledové. Díky tomu došlo taktéž k izolaci tasmánské aboriginské populace na jejich ostrově a pravděpodobně také díky tomu došlo k zániku aboriginské kultury na ostrovech v Bassově průlivu (Bass Strait Islands) a na Klokaním ostrově v Jižní Austrálii. Zároveň konec doby ledové mohl vést k nové kolonizaci pouštních a polopouštních oblastí Aboriginci z Jižního teritoria. Toto může být jedním z důvodů rozšíření jazyků kmene PamaNyungang a také rozšíření prvního mužského obřadu zahrnující obřízku. (Flood, J., 1994)

6.1. Období před příchodem Britů

Odhaduje se, že v období prvního kontaktu s Evropou, žilo v celé Austrálii 315 000 až 750 000 obyvatel, některé odhady hovoří až o 1, 25 milionu obyvatel. Po mnoho tisíc let lze považovat stav populace do značné míry za stabilní. Nejpočetnější domorodá populace se vyskytovala v mírných pobřežních regionech, které jsou i v současnosti nejhustěji zalidněnými oblastmi Austrálie. Největší hustota obyvatel byla v jižních a západních regionech kontinentu, avšak nejvíce zalidněné bylo údolí řeky Murray. Nicméně domorodí obyvatelé obývali prakticky celou Austrálii, od chladných a vlhkých oblastí vysočin na Tasmánii, až po suché oblasti ve vnitrozemí. Následnou kolonizací byla domorodá populace na pobřeží pohlcena, či byla násilně přinucena odejít do vnitrozemí. Tradiční aspekt aboriginského života zůstal nejpatrnější na méně hostinných územích jako je například Velká písečná poušť, kde evropské osídlení bylo velmi vzácné.

Pro většinu populace "Torres Strait Islanders" byly typické stálé vesnice, převážně v méně suchých oblastech, kde jim zejména rybaření poskytovalo plnohodnotnější život. Většina pevninských domorodých společenstev byla polokočovní, tzn. stěhující se v pravidelných intervalech přes dané teritorium za sezónními zdroji potravy a vracející se na stejné místo každý rok. Z průzkumů skládek archeologové poukazují na to, že určité lokality byly ročně navštěvovány domorodými společenstvy po tisíce let. Naopak v sušších oblastech domorodí Australané vedli vysloveně kočovný život, neustále se potulovali ve snaze najít zdroj potravy, který byl v té době velmi omezený.

Domorodí Australané žili za doby velkých klimatických změn a úspěšně se na ně adaptovali.

Někteří vědci tvrdí, že poslední doba ledová před 20 000 lety souvisela s dobou rozsáhlé pevninské aridity a s šířením písečných dun, což pravděpodobně vedlo i ke snížení počtu Aboriginců. “The Flandrian transgression“⁹ (flanderská transgrese) je spojována s nárůstem hladiny moře zejména na severu, s úbytkem šelfu a zatopením Bassova průlivu, což vedlo k následné izolaci Tasmánie. To vše představovalo velice náročné období pro všechny zasažené domorodé kmeny. *Keeley, L. (1996)*

Harry Lourandos, australský archeolog zabývající se historií australského domorodého obyvatelstva, je hlavním zastáncem teorie, jež hlásá, že období intenzifikace lovců – sběračů se objevilo již mezi lety 3 000 – 1 000 př.n.l.. Intenzifikace zahrnovala významnější využívání životního prostředí (např. sofistikované pasti na úhoře ve státě Viktorie), přírůstek obyvatelstva, rozvoj obchodu mezi jednotlivými kmeny, propracovanější sociální strukturu a další kulturní změny. K posunu došlo i u používání nových technologií ve výrobě kamenných nástrojů. Konkrétně šlo o rozvoj menších a složitějších předmětů jako byly například různé hroty a škrabky. Toto období bývá dále spojováno s příchodem australského psa dinga.

Velká část domorodých společenstev měla velmi komplikované rodinné vztahy a na některých místech existovala velice přísná pravidla pro jednotlivé rodinné svazky tak, aby si muž vždy vybíral ženu z jiného kmene. Aby bylo umožněno mužům a ženám najít vhodného partnera, docházelo ke každoročním shromážděním, kterých se účastnily okolní kmeny. Tato shromáždění byla běžně známa jako “corroborees“ a běžně se zde obchodovalo se zbožím, vyměňovaly se informace a organizovaly se sňatky mezi příslušníky jednotlivých kmenů. Díky tomu se posilovaly vztahy mezi jednotlivými kmeny a zároveň se tak předcházelo endogamii uvnitř kmene. Nicméně ne vždy byla tato pravidla dodržována.

Podle historických záznamů existoval mezi kmeny zřetelný a velmi rozšířený kanibalismus. Tyto praktiky byly pozorovány antropology z období evropského osídlení a trvaly až do 20. století, jak zmiňuje řada spisovatelů, včetně W. E. Rotha v jeho uznávané studii “The Queensland Aborigines“. Ze studia konfliktů mezi domorodými

⁹ pojmenoval Georges Dubois v roce 1924, jedná se o nárůst hladiny moře, jež způsobil vznik mnoha ostrovů

australskými Murnginci¹⁰ na konci 19. století vyplývá, že za více jak 20 let bylo zabito v rámci mezikmenových soubojů 25% dospělých mužů. Lawrence H. Keeley, profesor Univerzity v Illinois, vypočítal, že v období před osídlením 87% kmenových společenstev válčilo minimálně jedenkrát do roka a přibližně 65% z nich válčilo neustále. Procento ztrát při válkách přitom bylo až 60%. (*Flood, J., 2006*)

6.2. Vliv britského osidlování mezi lety 1788 – 1900 na původní obyvatelstvo

V roce 1770 kapitán James Cook prohlásil východní pobřeží Austrálie za součást Velké Británie a pojmenoval ho Nový Jižní Wales. Britské osidlování Austrálie započalo roku 1788 v Sydney. Bezprostředním následkem osidlování byla vlna evropských epidemií, jako například plané neštovice, chřipka a spalničky, které měly za následek výrazný pokles populace původního obyvatelstva. Tyto epidemie se následně šířily napříč celým kontinentem. Nejvíce zasaženy byly oblasti s největší populační hustotou, kde se nákaza šířila nejrychleji. Naopak v aridním vnitrozemí, kde byla společenstva rozprostřena na obrovském území, byl populační úbytek znatelně menší.

Další důsledek postupného osidlování souvisel s přisvojováním půdy a vodních zdrojů. Osadníci došli k závěru, že domorodí Australané jsou de facto kočovníci, kteří o nějakém vlastnictví nemají tušení, a tudíž je mohou jen tak vyhnat z jejich země, kterou oni sami chtějí využívat pro zemědělství a za účelem chování dobytka. Jelikož osadníci ohraničili území Aboriginců, znemožnili jim tím i přístup k pitné vodě. Když potom osadníci vypustili svá zvířata na pastvu, zničili tím mnoho základních plodin a díky tomu došlo i k snížení pestrosti stravy domorodců. Například ovce okusovaly listy sladkých brambor natolik, že postupně došlo k jejich kompletnímu vymizení na většině území jihovýchodní Austrálie. Dále ztratili Aboriginci i přístup k některým ze svých hlavních součástí potravy a tudíž jim nezbylo nic jiného než přejít na nutričně méně bohaté jídlo osadníků, jako bílá mouka, čaj a cukr. (*Pascoe, B., 2008*)

Tyto ztráty půdy, zdrojů potravy a vody byly pro většinu domorodců osudné, zejména pak pro nemocemi postižené kmeny. Kromě toho zde existovala i silná duchovní a kulturní vazba na území, která tím, že byli přinuceni odstěhovat se do méně příznivých oblastí, byla zpřetrhána. Díky tomu byla dále významně narušena soudržnost

¹⁰ původní obyvatelé severovýchodní části Arnhemské země

a určitá “prosperita“ domorodců. Těsná blízkost s osadníky také přinesla pohlavní choroby, ke kterým neměli domorodí Australané vytvořenou žádnou imunitu a které velmi snížily plodnost a porodnost domorodců. S osadníky přišel do Austrálie také alkohol, opium, tabák a léky, které se staly předmětem častého zneužívání. Tento problém přetrvává u domorodých Australanů dodnes. Kombinací nemocí, ztráty půdy a přímého násilí snížili osadníci mezi lety 1788 – 1900 populaci Aboriginců o 90%. Společenství obývající nepřilíh úrodné jižní části kontinentu zanikla úplně, často ještě před příjezdem evropských osadníků. (*Flood, J., 2006*)

Palawahové, domorodí obyvatelé Tasmánie, byli obzvláště těžce postiženi. Jejich populace čítající celkem 2 000 až 15 000 jedinců, vymřela po osidlování bílými v 70. letech 18. století. Je obecně známo, že se jednalo o genocidní politiku ve formě takzvané “černé války“, ačkoliv historik Keith Windschuttle to odmítá. Tvrdí, že pouhých 118 tasmánských domorodců bylo zabito v letech 1803 až 1847, a to pouze v sebeobraně. Nicméně další vědec H. A. Willis toto zpochybňuje a dokládá číslo 188 Palawahů zabitých v rozmezí let 1803 až 1834, s dalšími možnými 145 zabitými během stejného období. Tyto počty je ovšem nutné brát pouze jako orientační, neboť musíme brát v potaz i nepopsané násilí a tudíž musí být tyto počty považovány za minimální odhady¹¹. Na druhou stranu je zřejmé, že většina úmrtí tasmánských domorodců během této doby byla důsledkem smrtelných nemocí, na něž neměli tito obyvatelé vytvořenou imunitu, a v neposlední řadě také alkoholismu. Nepravdivě se naopak hovoří o posledním domorodém Tasmanovi jako o Truganinim, který zemřel v roce 1876. Tato domněnka započala rozlišování na “full-blood“¹² a “half-cast“¹³, což se obecně považuje za rasistické. Lidé kmene Palawah přežili v misijích zakládaných na ostrovech v Bassově průlivu. Dlouhodobé konflikty spojené s násilným osidlováním Evropany na pevnině nadále pokračovaly. (*Evans, R., 2007*)

V roce 1838 bylo zabito 28 domorodců při masakru v Myall Creek a následné oběšení odsouzených bílých osadníků bylo prvním potrestáním za vraždu domorodců. Do té doby se nic podobného nestalo a evropští osadníci tak beztrápně zabíjeli a utlačovali domorodé obyvatelstvo. Řada domorodých kmenů osadníkům vzdorovala, jako například kmen Noomgar v jihozápadní Austrálii, který vedl Jagan jež byl ale v roce 1833 zavražděn. Kmen Kalkadoon z Queenslandu také odolával britským

¹¹ <http://www.cairnsmuseum.org.au/aboriginal.au> – datum přístupu 12.9.2010

¹² čistokrevné domorodé obyvatelstvo

¹³ Míšenci domorodého obyvatelstva

osadníkům, ale v roce 1884 došlo na jejich území ke střetu, který byl nazýván “Battle Mountain“, a při kterém bylo zabito minimálně 200 domorodců. Následně došlo také k masakru v Conistonu v Jižním teritoriu v roce 1928, při kterém bylo zabito velké množství domorodého obyvatelstva. Při nejrůznějších událostech bylo taktéž často zaznamenáváno otrávení jídla nebo vody.

Kolik krutých vražd bílí napáchali je předmětem mnoha diskuzí a přesný počet zavražděných domorodců není znám. Celkem se hovoří o zabití 10 000 až 20 000 domorodých obyvatel Austrálie¹⁴ a tuto hypotézu dále rozvíjí australský historik Henry Reynolds. Nicméně smrtelně nakažlivé choroby jako neštovice, chřipka a tuberkulóza byly vždy hlavní příčinou úmrtí mezi domorodci. Například jen samotné neštovice usmrtily více než 50% populace Aboriginců. Henry Reynolds a další historici odhadují, že nanejvýš 3 000 nově příchodích bílých osadníků bylo zabito domorodými Australany při hraničních nepokojích.

Od 70. let 18. století docházelo Brity k přivlastňování všech úrodných oblastí Austrálie, a tak se půda pro domorodé kmeny neustále zmenšovala a omezovala na neúrodné oblasti nebo na území nevhodná k osidlování. Přitom některé prvotní kontakty mezi domorodci a Evropany byly pokojné, jako například prvotní setkání kmene Guugu Yimithirr s Jamesem Cookem poblíž Cooktownu v roce 1770. Stejně tak bylo poklidné vystupování Woollowarre Bennelonga, který fungoval jako mluvčí mezi kmenem Eora ze Sydney a britskými koloniemi a byl i současně prvním domorodým Australanem, který cestoval do Anglie a pobýval zde mezi lety 1792 až 1795. Domorodci byli známí tím, že pomáhali evropským cestovatelům, jako například Johnu Kingovi, který žil spolu s domorodci po dobu dva a půl měsíce. S domorodci žil také William Buckley, uprchlý trestanec, který byl u kmene Wautharong poblíž Melbourne po dobu 32 let, a byl nalezen evropskými osadníky teprve v roce 1835. Řada domorodců se přizpůsobila evropské kultuře, pracovala jako pomocná síla nebo jako dělníci. První australský kriketový tým, který cestoval po Anglii v roce 1867, byl složený právě z domorodých obyvatel.

S rozvojem evropského pasteveckého zemědělství souvisela řada hospodářských změn, které se udály. Zabírání území původních obyvatel a pasení evropského dobytka na obrovských územích zkomplikovalo tradiční domorodý život, ale na druhé straně

¹⁴ <http://www.mup.unimelb.edu.au/catalogue/0-522-849329-3.html> – datum přístupu 12.9.2010

poskytlo snadný náhradní zdroj čerstvého masa lovením dobytka evropských osadníků. Nemoci a evropský způsob zemědělství měly významný dopad na způsob života domorodých Australanů. S výjimkou několika málo vzdálených území ve vnitrozemí se všechny přežívající domorodé kmeny postupně staly závislými na osadnících.

V jihovýchodní Austrálii během 50. let 19. století opouštěl velký počet bílých venkovských obyvatel svou práci a putoval za zlatem. Toto období se také nazývá "období zlaté horečky". Zlato bylo objeveno Jamesem McBrienem, státním inspektorem, roku 1823 v řece Fish poblíž města Bathurst v Novém Jižním Walesu. Následně roku 1839 objevili Paul Strzelecki zlato poblíž Hartley a roku 1841 geolog W. B. Clarke v potoce poblíž Lithgow. Díky nařízení tehdejšího guvernéra Gippse museli své nálezy držet v tajnosti z důvodu obav možného násilí a chaosu mezi komunitou, jejíž součástí byli zejména kriminálníci. Edward Hargraves a jeho pomocníci roku 1851 byli prvními, kdo svůj nález zveřejnili, a během pouhého jednoho měsíce se vydalo tisíc mužů hledat zlato. Hlavními důvody, proč zlatá horečka nezačala před rokem 1851, byl fakt, že veškeré zlato nalezené v Austrálii patřilo vládě. Navíc tehdejší objevy nebyly příliš velké a většinou se naleziště zlata nacházela v odlehlých a těžko přístupných oblastech. Nově příchozí těžaři brzy zjistili, že život v místech nalezišť zlata není nijak pohodlný, např. v Bendigu žilo 40 000 lidí ve stanech bez dostatku vody, toalety a jídla, které zde bylo předražené. V prvních momentech nevěděla vláda jak se zlatokopy jednat, zda je nechat těžit kdekoli nebo na některých místech těžbu zakázat, jak zajistit bezpečnost, hygienické potřeby a dopravní infrastrukturu. Nakonec se vláda rozhodla, že každý těžař si musí koupit licenci, která představovala platbu třiceti šilinků každý měsíc. Tato cena byla na tehdejší poměry vysoká a ne každý si ji tak mohl dovolit platit. Policisté, kteří licence kontrolovali, byli často velice agresivní a díky tomu vznikali četné neshody a konflikty.

Díky tomu, že většina bílých mužů v tomto období odjela těžit zlato, ztratili farmáři velké množství pracovní síly a nezbytným zdrojem pracovní síly se tak stali domorodé ženy, muži a děti. Většina jejich práce však nebyla placená a místo peněžité odměny dostávali přiděl potravy, šaty a další nezbytnosti pro život. Ke konci 19. století se osadníci vydali na jih a do vnitrozemí, kde si začali přivlastňovat malé, ale podstatné části země pro vlastní účely, zejména vodní zdroje. Přivedli sebou ovce, králíky a dobytek, který spásal vše, co mu přišlo do cesty, což mělo za následek úbytek původní fauny. Největší zastoupení ovcí a dobytka bylo v severní Austrálii a zde se také velmi

často najímali domorodí pracovníci. Dalším odvětvím, kde se využívali domorodci, bylo získávání perel z ústřic. Na druhé straně v mnoha územích poskytovaly křesťanské misije jídlo a ošacení, dále otevíraly školy a sirotčince pro domorodé děti.

6.3. Situace po roce 1900

Navzdory nemocím, násilí, zakládání cizích osad a zvyků si dokázala domorodá společnost žijící na vzdálených územích pouští a tropických deštných lesů uchovat svůj tradiční způsob života a přežít až do 20. století. Počátkem 20. století došlo ke snížení domorodé populace na 50 000 – 90 000 a očekávalo se, že domorodí Australci brzy vymřou. Avšak kolem roku 1930 začali domorodci, kteří přežili, získávat větší odolnost k přivezeným chorobám a tím, jak se dokázali adaptovat na nové poměry, začala také pomalu růst jejich porodnost a populace.

V Severním teritoriu však neustále pokračovaly významné pohraniční konflikty. Malé skupiny Evropanů či jednotlivci a asijsí rybáři, kteří se dostali až na australskou pevninu, byli až do začátku druhé světové války, tedy do roku 1939 zabíjeni domorodci. Stejně tak během tohoto období evropsí osadníci v centru a na severu země stříleli Aborigince. Jedna z těchto sérií vražd se stala známou pod názvem “Caledon Bay crisis”¹⁵ a stala se kritickým momentem vztahů mezi domorodým a bílým obyvatelstvem.

Koncem druhé světové války sloužilo v armádě velké množství domorodých mužů. Ti díky tomu patřili mezi několik málo domorodců, jimž bylo uděleno australské občanství. Nicméně domorodí venkovští pracovníci na severu Austrálie zůstali nadále nesvobodnými dělníky s minimálním platem a přiděly jídla. Domorodí dělníci v Pilbaře v Západní Austrálii vyhlásili 1. května roku 1946 stávkou a do práce se již nikdy nevrátili. Tento protest však přišel ve stejné době jako moderní technologie a nové způsoby řízení, které začaly dramaticky snižovat požadavky na množství pracovních sil. V roce 1968 bylo vyhlášeno “The Federal Pastoral Industry Award“, které stanovovalo minimální platy pro domorodé venkovské dělníky. Nicméně i přes toto nařízení se díky své ekonomické situaci mnoho těchto dělníků a jejich rodin stalo uprchlíky a do práce se již nikdy nevrátili nebo žili odděleně v osadách na okrajích měst. V roce 1984 byla

¹⁵ Krize Kaledonského zálivu se odehrávala na území Severního teritoria mezi lety 1932 – 1934

vystopována v Gibsonově poušti v západní Austrálii skupina kmene Pintupi, která žila tradičním životem lovců – sběračů žijících na poušti. Tato skupina obyvatel je považována za poslední nedotčený kmen v Austrálii¹⁶.

6.4. Cesta k usmíření – od roku 1967 až do současnosti

Volební právo získali domorodí Australané v listopadu roku 1963, posledním státem, který tak učinil, byl v roce 1965 Queensland. V roce 1967 se uskutečnilo referendum, které umožnilo Commonwealthu vytvářet zákony s ohledem na zájmy a práva domorodých obyvatel a které zároveň plně zahrnovalo domorodé obyvatelstvo do celkového počtu australských obyvatel s volebním právem. Toto rozhodnutí bylo podpořeno 91% většinou a jedná se o referendum s největším kladným hlasováním v historii Austrálie. I přes tento výrazný signál obecně rozšířené podpory byl stát pomalý, a tak až v lednu roku 1972 oznámil předseda vlády McMahon hlavní státní závazek k sociální péči o Aborigince a nahrazení asimilačního cíle integrací.

Více spornou stránkou bylo uznání nároků na půdu pro Aborigince. Tradice byla založena v Jižní Austrálii v roce 1966 vytvořením “Aboriginal Lands Trust¹⁷“. Domorodci včetně stoupců z řad běžných Australanů se však dožadovali povolení nároků na půdu i v ostatních státech Austrálie. V roce 1971 kmen Yolngu Yirrkala usiloval o soudní příkaz proti společnosti Nabalco, aby zastavila těžbu na jejich tradičním území. Na základě tohoto historického a kontroverzního soudního procesu nazývaném “Gove land rights“, prohlásil australský soudce Justice Blackburn, že Austrálie byla před evropským osídlením “zemí nikoho“ (terra nullius), a tudíž, že žádné pojetí domorodého nároku na půdu v australském zákoně neexistovalo. V roce 1972 byla jako odpověď na soucit s domorodými Australany, kteří byli de facto cizinci ve své vlastní zemi, založena Aboriginal Tent Embassy v Canbeře a toto velvyslanectví existuje i v současnosti.

V roce 1975 navrhla vláda premiéra Gougha Whitlama zákon nazývaný “Land Rights Act“, který měl za cíl vrátit zpět domorodým obyvatelům jejich pozemky. Po zamítnutí tohoto zákona generálním guvernérem, byla novou koaliční vládou vedenu

¹⁶ http://recollections.nma.gov.au/issues/vol_1_no_2/exhibition_reviews/colliding_worlds - datum přístupu 14.9.2010

¹⁷ jednalo se o svěření půdy Aborigincům

Malcolmem Fraserem představena verze menšího rozsahu tohoto zákona známého jako “Aboriginal Land Rights Act 1976“.

Nároky na půdu zůstávají však nadále politicky kontroverzní. Odpor k půdním nárokům je největší ve venkovských oblastech, zvláště v Queenslandu a Severním teritoriu, kde se na ně pohlíží jako na hrozbu hospodářského rozvoje. Vláda Bjelke-Petersena v Queenslandu si udržovala svou omezující legislativu i přes odpor liberální vlády a dělnické vlády v Canbeře. Jižní Austrálie si i nadále zachovávala nejvyspělejší státní legislativu se zákonem “Pitjantjajara Land Rights Act“¹⁸ z roku 1981, jenž je prvním sjednaným pozemkovým zákonem v Austrálii.

V roce 1992 prohlásil australský Nejvyšší soud předešlé soudní rozhodnutí Justice Blackburna ohledně prohlášení Austrálie “zemí nikoho“ za neplatné a vešlo v platnost rozhodnutí “High Court’s Mabo decision“, které uvádělo, že podle australského zákona mají domorodí obyvatelé právo na půdu, tedy právo, které existovalo již před kolonizací a nadále trvá. Zákony týkající se navrácení půdy či nároku domorodých obyvatel na její vlastnictví pozměnily většinu starých domorodých rezervací. Aboriginské úřady spolu se svými poradci nahradily vedení bílých jako hlavní správce a aboriginské kmeny tak mohly na některých územích převzít zodpovědnost za vládou financované zdravotnické služby, právní pomoc a podporu na bydlení od vládní sociální péče. (*Woodward, D. a kol., 1985*)

V roce 1998 jako výsledek zkoumání nuceného odbírání domorodých dětí od jejich rodin, byl zaveden “National Sorry Day“, aby si všichni uvědomili veškeré zlo, které bylo domorodým obyvatelům tímto napácháno.

V roce 2004 australská vláda zrušila ATSIC (The Australian and Torres Strait Islander Commission), která byla hlavní australskou domorodou organizací. Stát uvedl jako hlavní důvod zrušení odhalenou korupci a následné obvinění týkající se zneužití veřejných fondů předsedou ATSIC, Geoffem Clarkem. Specifické domorodé programy tak jsou od té doby opět zastřešovány odděleními a kancelářemi sloužících celé australské veřejnosti. V rámci tehdejšího Ministerstva pro imigraci, multikulturní a domorodé záležitosti (Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs) byl založen Úřad domorodé politické součinnosti (The Office o Indigenous

¹⁸ Zákon kmene Pitjantjara, jež se týká nároků na půdu

Policy Coordination), aby koordinoval vztahy mezi původními a stávajícími obyvateli Austrálie.

3. prosince roku 2007 složil Kevin Rudd premiérský slib a nahradil ve funkci Johna Howarda. Jedním z jeho prvních kroků ve funkci předsedy vlády byla veřejná omluva na půdě australského parlamentu v Canbeře domorodým obyvatelům. Při této příležitosti se shromáždilo na prostranství před parlamentem sedm tisíc lidí. Omluva čítala celkem 360 slov, slovo "promiňte" v ní zaznělo celkem třikrát. Součástí byla omluva za zákony a nařízení vedoucí k potlačování práv domorodého obyvatelstva a za odebírání domorodých dětí od svých rodin. Tato omluva byla velmi pozitivně přijata samotnými domorodci, kteří ji oslavili přímo před budovou parlamentu.

Omluva byla především symbolickým gestem, miliarda australských dolarů (15,5 miliardy korun), které domorodé organizace pro "ztracenou generaci" požadovaly, vyplacena nebyla. Místo toho, aby australská vláda nabídla přímé kompenzace, chce raději investovat do zlepšení životních podmínek domorodců. (www.news.com.au)

7. VYBRANÉ DEMOGRAFICKÉ CHARAKTERISTIKY AUSTRALSKÉHO OBYVATELSTVA

Austrálie je 52. nejlidnatější zemí světa a její populace roste ročně o 1,2 až 1,3 %. Dle výsledků z posledního populačního censu žilo v Austrálii k 30.6.2006 celkem 19 855 288 obyvatel¹⁹. Dle ABS, která vypočítává aktuální stav populace na základě hodnot porodnosti, úmrtnosti a migrace, žilo v Austrálii k 31.3.2010 celkem 22 271 900 obyvatel²⁰. Australské obyvatelstvo je charakterizováno velmi nerovnoměrným rozmístěním, kdy přibližně 90% veškeré populace žije na pouhých 20 % území a ve městech žije 88% veškeré australské populace. Nej hustěji obydlená část území je na východním a jihovýchodním pobřeží, kde jsou nejvhodnější klimatické podmínky s dostatečným množstvím půd pro zemědělskou výrobu. Australská vláda se v současnosti snaží o zalidnění ostatních oblastí, a proto zavádí různé podpůrné vládní programy, které se dotýkají zejména imigrantů, například pro osídlení Severního teritoria.

Austrálie je typickou imigrační zemí, téměř 94 % populace tvoří běloši evropského původu, kteří pochází zejména z Velké Británie, asi 5 % tvoří Asiaté. 76,9% obyvatel Austrálie jsou rození Australané a 23,1% tvoří lidé narození mimo Austrálii. Přes 71% obyvatel vyznává křesťanské náboženství (protestanti, katolíci).²¹

V níže uvedené Tabulce 1 je znázorněn historický vývoj počtu australského obyvatelstva. Dané hodnoty jsou uváděny v desetiletých cyklech v tisících obyvatelích. Z tabulky je patrné, že za posledních 50 let došlo k nárůstu australské populace z bezmála 9,5 milionu na téměř 21 miliónů obyvatel.

¹⁹

<http://www.censusdata.abs.gov.au/ABSNavigation/prenav/ProductSelect?newproducttype=QuickStats&btnSelectProduct=View+QuickStats+%3E&collection=Census&period=2006&areacode=0&geography=&method=&productlabel=&producttype=&topic=&navmapdisplayed=true&javascript=true&breadcrumb=LP&topholder=0&leftholder=0¤taction=201&action=401&textversion=false> – datum přístupu 21.11.2010

²⁰ <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/3101.0> – datum přístupu 21.11.2010

²¹

<http://www.censusdata.abs.gov.au/ABSNavigation/prenav/ProductSelect?newproducttype=QuickStats&btnSelectProduct=View+QuickStats+%3E&collection=Census&period=2006&areacode=0&geography=&method=&productlabel=&producttype=&topic=&navmapdisplayed=true&javascript=true&breadcrumb=LP&topholder=0&leftholder=0¤taction=201&action=401&textversion=false> – datum přístupu 21.11.2010

Po celé 20. století byl hlavním zdrojem růstu australské populace přirozený přírůstek, který tvořil dvě třetiny celkového přírůstu. Migrační saldo, ačkoliv je migrace u Austrálie velmi důležitá a tvoří také podstatný zdroj růstu, vykazuje v dlouhodobém vývoji značnou fluktuaci, která je odvislá od přijímání či rušení vládních nařízení. Další vliv na nevyrovnaný vývoj migrace mají sociální, politické a ekonomické podmínky jak v Austrálii, tak ve zbytku světa.

Vývoj přirozené měny do určité míry kopíruje vývoj porodnosti. Přirozený přírůstek byl vždy v kladných hodnotách a přes drobnou rozkolísanost v poválečném období klesá. Nejpříznivěji rostla populace Austrálie koncem 50. let, kdy se k poměrně významnému zvýšení migrace připojila zvýšená porodnost.

Podle posledních prognóz budoucího vývoje by se australská populace měla do roku 2050 početně zvětšit o více než sedm miliónů. Na základě nepřetržitě se snižující hodnoty přirozeného přírůstu je patrné, že velká část přírůstu bude pocházet z kladného migračního salda.

Tab. 1: Vývoj počtu všech obyvatel dle jednotlivých států a teritorií Austrálie

Roky	Nový Jižní Wales	Viktorie	Queensland	Jižní Austrálie	Západní Austrálie	Tasmánie	Severní teritorium	Teritorium hl. města	Austrálie*
1956	3 554.3	2 593.5	1 381.6	848.6	674.5	318.5	19.6	35.1	9 425.6
1966	4 237.9	3 220.2	1 674.3	1 095.0	848.1	371.4	56.5	96.0	11 599.5
1976	4 959.6	3 810.4	2 092.4	1 274.1	1 178.3	412.3	98.2	207.7	14 033.1
1986	5 531.5	4 160.9	2 624.6	1 382.6	1 459.0	446.5	154.4	258.9	16 018.4
1996	6 204.7	4 560.2	3 338.7	1 474.3	1 765.3	474.4	181.8	308.3	18 310.7
2003	6 673.5	4 925.1	3 814.2	1 531.4	1 952.8	477.7	200.1	325.5	19 902.7
2004	6 709.0	4 984.0	3 908.7	1 540.6	1 982.6	482.8	202.2	327.4	20 139.8
2005	6 756.0	5 051.7	4 005.8	1 552.8	2 017.3	486.5	206.6	330.1	20 409.1
2006	6 817.2	5 128.3	4 091.5	1 568.2	2 059.0	489.9	210.7	334.2	20 701.5

*Jedná se o součet včetně teritorií včetně výše neuvedených

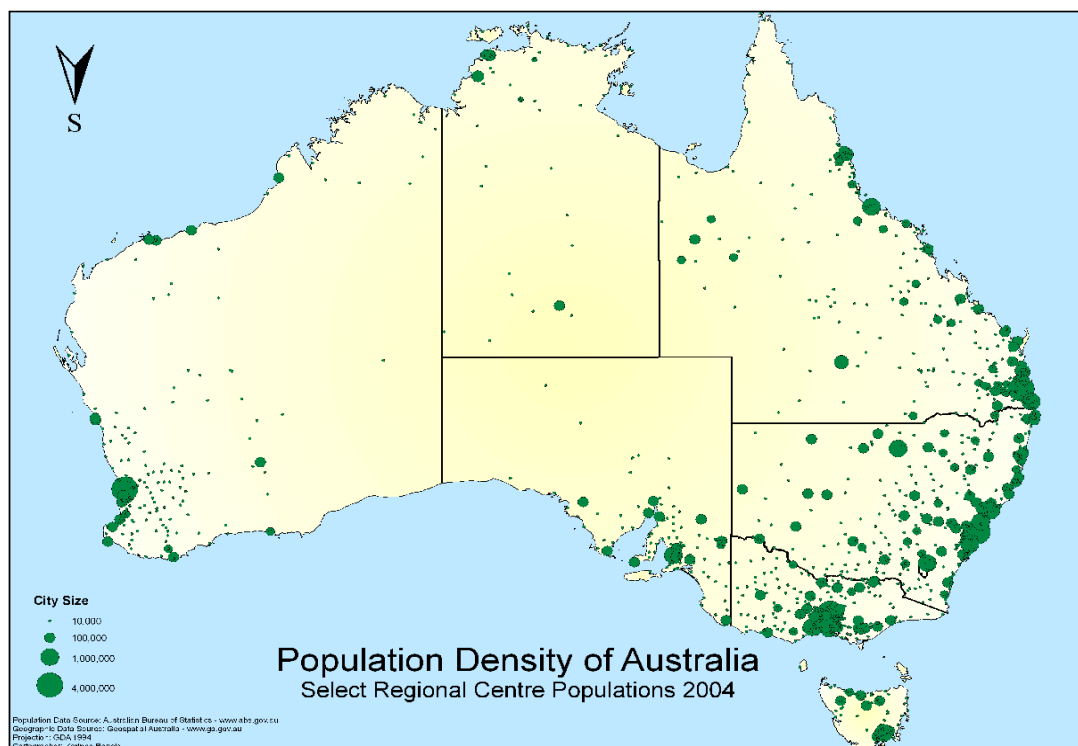
Zdroj: <http://www.abs.gov.au>

Převážná většina australské populace je koncentrována v pobřežních oblastech na jihovýchodě a východě. Populace je koncentrována převážně v městských centrech, zejména v hlavních městech jednotlivých států a teritorií. Hustota australského obyvatelstva činí 2,7 obyvatele na kilometr čtvereční, (ABS, 2006). Nejvyšší hustota populace je evidována v Teritoriu hlavního města, konkrétně 142,1 obyvatele na kilometr čtvereční, což je dáno tím, že Canberra zaujímá značnou část celého teritoria. Naopak

v Severním teritoriu je hustota populace nejnižší a to pouze 0,2 obyvatel na kilometr čtvereční, což je způsobeno pozdějším osídlením, vzdáleností od ostatních osídlených oblastí a nevhodnými klimatickými podmínkami.

Nejhustěji obydlenými místy Austrálie jsou centra největších měst, zejména pak Sydney, kde jsou evidovány tři nejhustěji zalidněné oblasti v celé Austrálii. Konkrétně se jedná o Sydney - Východ s hustotou 8 100 obyvatel/km², Sydney - Západ s hustotou 7 200 obyvatel/km² a Waverley s hustotou 6 900 obyvatel/km². Ve státu Viktorie je nejhustěji obydlenou oblastí Melbourne - Střed (6 600 obyvatel/km²). Další extrémně zalidněnou oblastí je Port Phillip - St. Kilda s hustotou 6 000 obyvatel/km². Naproti tomu je v Austrálii více než 250 oblastí, kde žije méně než jeden obyvatel na kilometr čtvereční.

Obrázek 5: Hustota osídlení Austrálie v roce 2004

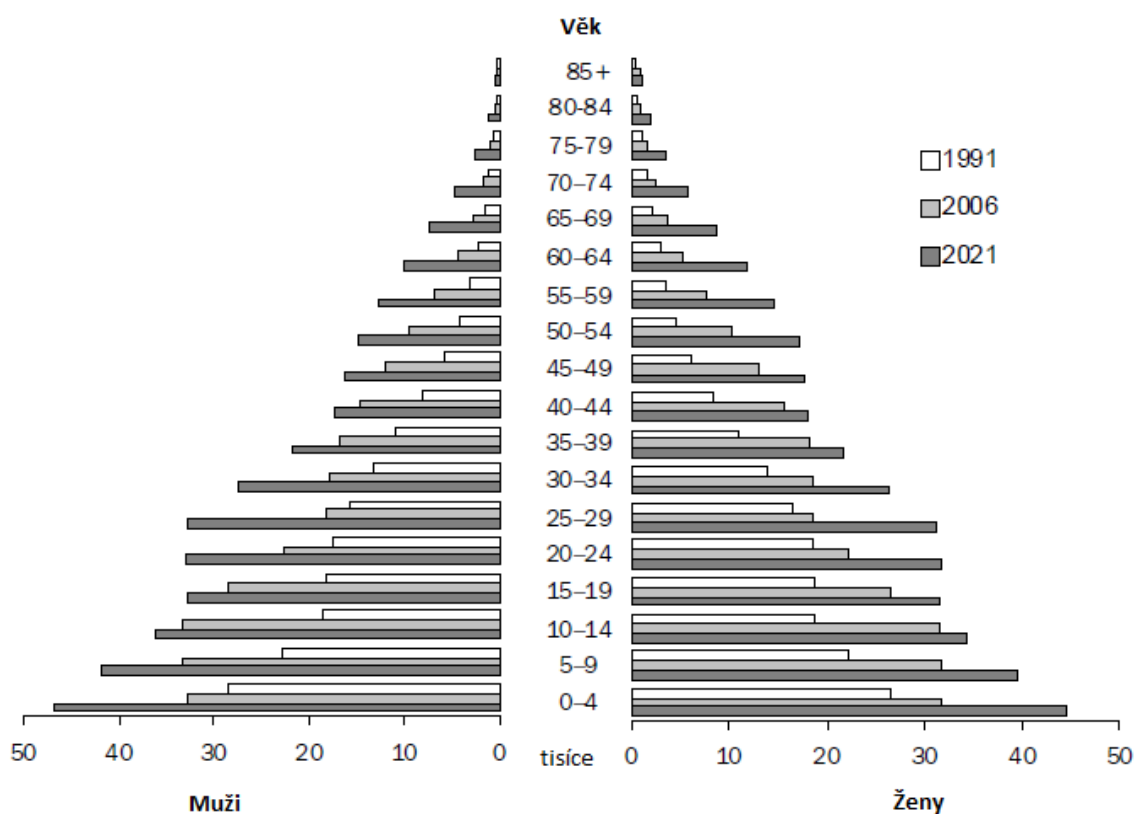
Zdroj: <http://www.abs.gov.au>

7.1. Vývoj věkové struktury australské populace

Věková struktura australské populace se v průběhu druhé poloviny 20. století výrazně změnila. Změny zastoupení dětské populace (0 - 14 let) jsou zejména způsobeny vývojem porodnosti a významnou roli hraje také migrace. Velký význam zvyšování podílu dětí v populaci v 50. a 60. letech je připisován poválečnému "babyboomu" a velmi významný vliv měla také následná poválečná imigrace mladých rodin nebo svobodných mladých lidí, kteří tu následně začali zakládat rodiny. Po tomto období došlo k velmi výraznému poklesu, který trval až do 90. let. Díky tomu došlo k výraznému poklesu podílu dětské populace, kdy v roce 1950 činila 29 % a v roce 2005 klesla na 19,4 %. Podíl produktivní populace (15 – 64 let) nezaznamenal za období posledních padesáti let výrazné výkyvy a v roce 2005 činil 67,3 % veškerého obyvatelstva. Naopak podíl populace starších osob (nad 65 let) zaznamenal významný nárůst. Na začátku 50. let bylo zastoupení osob starších 65 let přibližně 8 %, v roce 2005 již činil jejich podíl 13,1 %. Nárůst je sice pomalejší než pokles zaznamenaný u dětské populace, ale do budoucna se předpokládá poměrně výrazný nárůst, zejména díky stárnutí populace narozené v silných poválečných ročnících.

Po celé 20. století docházelo v Austrálii k nárůstu naděje dožití. Snižování úmrtnosti bylo z počátku zapříčiněno zejména zlepšujícími se životními podmínkami. Především se jednalo o kvalitnější potraviny a lepší dostupnost pitné vody. Později se do popředí hlavních podmínek pro zvyšování věku naděje dožití dostávají spíše sociální podmínky, především pak pokrok v medicínské technologii. K roku 2006 tak činí průměrná délka života u žen 83,5 let a u mužů 78,5 let. Dle prognóz ABS by se za padesát let mohla zvýšit naděje dožití o celé čtyři roky, tedy na 82,7, resp. 87,4 let. Již to ale nebude tak výrazný nárůst jako v poválečném období, kdy od roku 1956 do roku 2006 vzrostla naděje dožití při narození o téměř 10 let. (ABS, 2006)

Obrázek 6: Věková struktura domorodého australského obyvatelstva 1991 – 2021

Zdroj: <http://www.abs.gov.au>

7.2. Vybrané demografické charakteristiky domorodého obyvatelstva

Termín “Aborigines“ byl poprvé použit Brity. “Aborigine“ pochází z latinské fráze a znamená “na místě“, anglicky “in a place“, zatímco “Indigenous“ znamená “mající původ v“, anglicky “originating in“ a charakterizuje příslušnost k určitému regionu nebo specifické oblasti. Za Aborigince nebo domorodou osobu je považován ten člověk, který je potomkem domorodých obyvatel Austrálie a který sám sebe vidí jako Aborigince nebo domorodou osobu, a také ti lidé, kteří jsou členy komunity považováni za Aborigince.

Mnoho lidí si neuvědomuje, že existují dva domorodé národy. “Torres Strait Islanders“, jejichž kulturní počátky jsou poblíž Melanésie, žili původně v Torresově průlivu, který odděluje sever Queenslandu od Nové Guineji. Z více než stovky ostrovů,

jež jsou v průlivu, jich je jen devatenáct obydleno včetně “Northern Peninsula Area“²². Mnoho z těchto obyvatel se přestěhovalo a v současnosti žije po celém kontinentu Austrálie. Vládní úředníci i celá australská veřejnost, která chce pouze jeden název, který by zahrnoval oba typy domorodých obyvatel, používá výraz “Indigenous Australians“ nebo také “Indigenous people“. Samotní Aboriginci mají však jiné názvy, jimiž označují sebe a ostatní společenství. Například ti z Nového Jižního Walesu a Viktorie sami sebe nazývají “Kooris“, jako “Murris“ se nazývají ti, kteří žijí v Queenslandu a “Bama“ ti, jež jsou na severu. “Palawa“ žijí na Tasmánii, “Nunga“ v jižní Austrálii a “Nyoongars“ nebo zvaní také “Nyungar“ na jihozápadě Austrálie. Další používané dělení je na “saltwater people“ a “freshwater people“. “Saltwater“ jsou ti domorodci, kteří žijí na pobřeží a “freshwater“ jsou všichni ostatní. Existují i okamžiky, kdy sami o sobě hovoří jako o “blackfellas“, ale to jen tehdy když vtipkují. Vzhledem k tomu, že tento termín používají pouze v případě vzájemné komunikace, není vhodné tento termín užívat, pokud je dobře neznáte. (*Jupp, J., 2001*)

Odhady počtu domorodého obyvatelstva před příchodem Evropanů v roce 1788 se různí. Jejich počet je odhadován nejčastěji mezi 150 000 a 300 000. Některé odhady dokonce hovoří až o 700 000 obyvatelích. (*Santow, G. a kol., 1988*). Do roku 1901 se však jejich počet snížil na odhadovaných 93 333, a to zejména díky pustošení spojeným s evropským osídlováním, které se odrazilo na zvýšené intenzitě úmrtnosti a poklesu míry plodnosti. Počet původních obyvatel “Aborigines“ a “Torres Strait Islanders“ tak nadále klesal až na úroveň 71 836 v roce 1921. Následně začal opět pomalu stoupat, avšak teprve v 90. letech dosáhl původní hodnoty. Domorodé obyvatelstvo na pevnině a na ostrovech v Torresově průlivu bylo sice zahrnuto ve sčítáních obyvatelstva od roku 1971, ale díky tomu, že část populace žijící v odlehlých částech kontinentu nebyla nikdy do sčítání zahrnuta, byly výsledky pouze orientační a neuspokojivé. První sčítání, které se pokusilo zahrnout domorodé obyvatelstvo v celé Austrálii, bylo uskutečněno právě v roce 1971. Téměř 116 000 osob uvedlo svůj původ jako “Aboriginal“ nebo “Torres Strait Islander“. V každém následujícím sčítání obyvatelstvo domorodého původu vzrostlo podstatně rychleji, než předpokládaným přirozeným přírůstkem. Mimořádný přírůstek mezi roky 1981 a 1986 byl zčásti způsoben zlepšeným přístupem sčítacích orgánů a snahou zahrnout domorodé obyvatelstvo žijící ve vzdálených a izolovaných

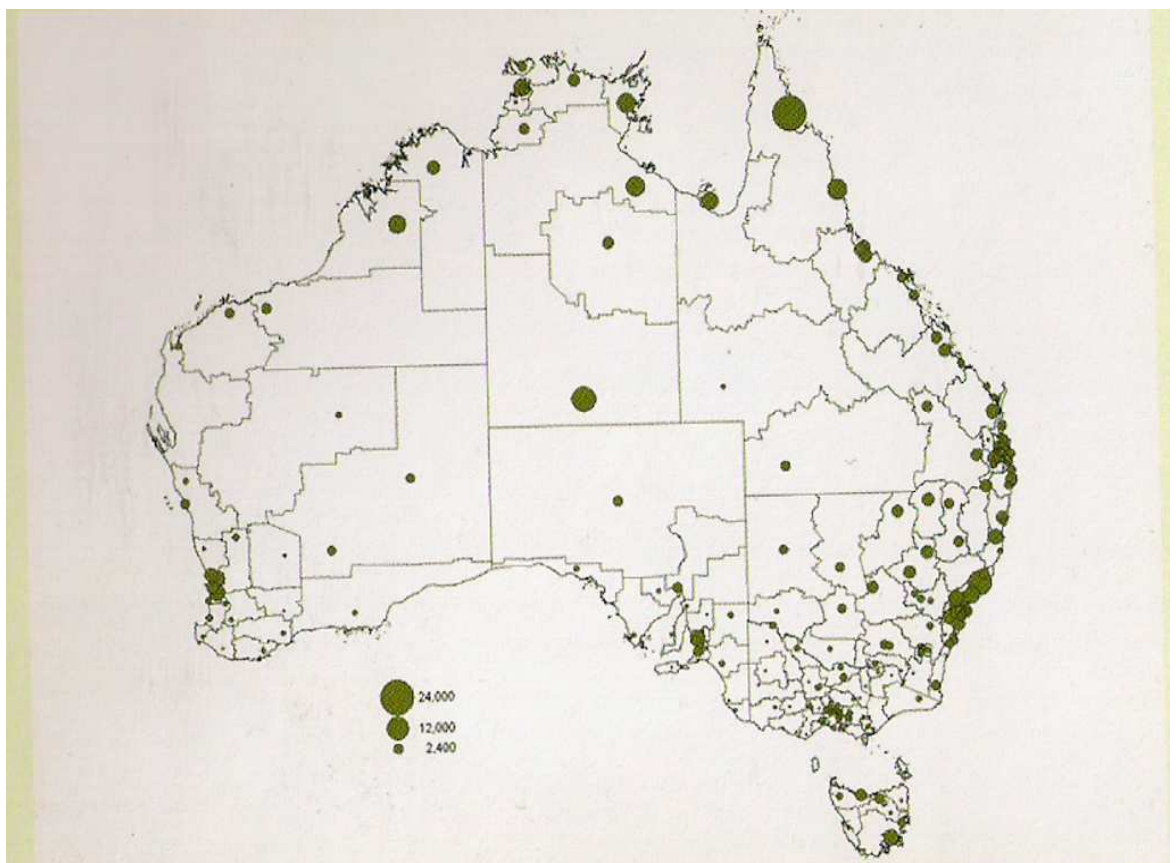
²² Oblast Yorského poloostrova

končinách země a také vzrůstající tendencí osob smíšeného původu přihlásit se ve sčítání k domorodému obyvatelstvu. (ABS, 1997)

Geografické rozmístění:

Domorodci tvoří převážnou většinu obyvatel ve vzdálených oblastech Austrálie, konkrétně od Torresova průlivu přes pouštní území západní Austrálie. Významné zastoupení populace je také ve vnitrozemí, zvláště ve větších vzdálenostech od měst. Například v Arnhemské zemi představují 91% populace, naproti tomu na jihovýchodě země tvoří jen malou část celkové populace. Více než polovina celkové populace domorodých obyvatel žije ve dvou státech - v Novém Jižním Walesu a Queenslandu. Zhruba 86% ostrovních Aboriginců žije v současné době na australské pevnině, převážně v městských centrech podél pobřeží Queenslandu a Nového Jižního Walesu.

Obrázek 7: Rozmístění domorodé populace v Austrálii v roce 2006

Zdroj: <http://www.abs.gov.au>

V roce 1976 přijala australská vláda “Aboriginal Land Rights Act“, kterým přiznala Aborigincům nároky na vlastnictví půdy v Severním teritoriu. Díky tomu celá řada

domorodců při svém návratu zpět na venkov v 80. letech opustila misijní osady a města na severu a založila vedlejší tábory na půdě svých předků. Zde mohla být jejich kultura uchováвана bez konfliktů s moderním životem. Dnes žije více než 12 000 lidí ve více než 1 000 vedlejších táborech.

Podle údajů z populačního censu žilo k 30.6.2006 v Austrálii celkem 517 043 domorodých obyvatel. Odhadovaný počet k 30.6.2010 činil 562 681 domorodců žijících v Austrálii a toto číslo bude následně upřesněno v rámci následujícího populačního censu v roce 2011. Dle zveřejněných výsledků sčítání (populačního censu) v roce 2006 žije 32% domorodců ve velkých městech Austrálie, 21% ve vnitřních oblastech Austrálie 22% ve vnějších oblastech Austrálie, 9% v oblastech odlehlých a 15% ve velmi odlehlých částech Austrálie²³.

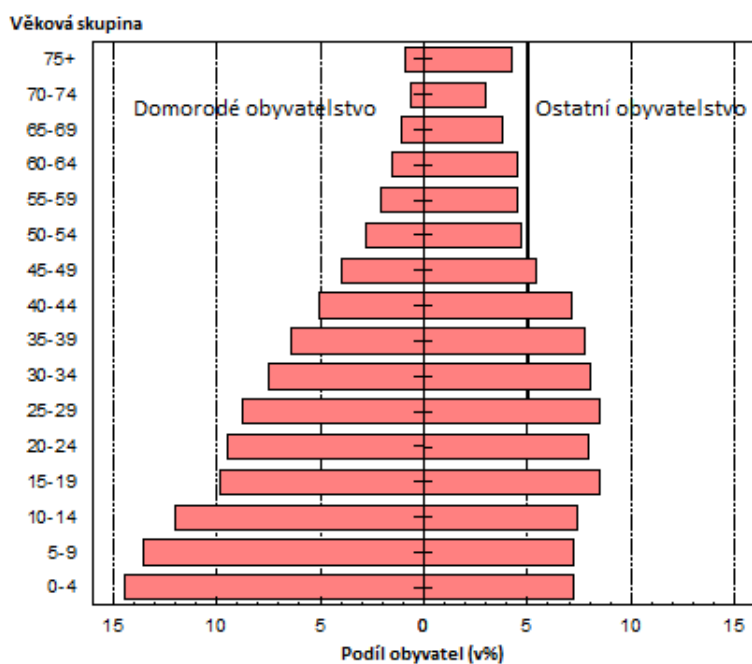
Věková struktura:

Domorodé obyvatelstvo Austrálie se v demografických parametrech podobá obyvatelstvu rozvojových zemí. Má poměrně mladé věkové složení – 39,8% je ve věku 0 - 14 let a jen 2,5% je ve věkové skupině 65 let a starší. Naproti tomu u zbylého australského obyvatelstva činí zastoupení dětí ve věku do 14 let pouze 19% a naopak věková skupina nad 65 let tvoří celkem 13% celkové populace.

Dle následující tabulky je patrné, že největší populace domorodého obyvatelstva žije ve státech Nový Jižní Wales a Queensland. Nicméně nejvyšší procentuální zastoupení z celkové populace je v Severním teritoriu, kde tvoří 30,4%. Celkové zastoupení domorodé populace na celkovém počtu obyvatelstva Austrálie činí pouhá 2,6%.

²³ Toto rozdělení vzniklo na základě projektu ABS v roce 1997 a vychází z výpočtu indexu ARIA, který byl později upraven na ARIA+. Tento index se upravuje pravidelně při každém populačním censu a díky tomu se mění i zařazení jednotlivých území do těchto skupin. Pro vypočítání indexu se používá složitá metodologie založená na vzdálenosti obydlí od jednotlivých městských center, které jsou dle velikosti rozdělena do pěti skupin. Vzdálenost je charakterizována nejkratší dostupnou dopravní infrastrukturou, kterou je možné se pro obyvatele dostat do center, kde pracují, nakupují zboží a potraviny, děti chodí do školy nebo sem cestují za kulturním či sportovním vyžitím.

Obr. 8: Věková struktura australského obyvatelstva

Převzato: <http://www.abs.gov.au>

Tab. 2: Regionální rozmístění domorodých obyvatel k 30.6.2010

	Domorodá populace	Rozmístění domorodé populace	Podíl domorodého obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel
Nový Jižní Wales	165 190	29,4%	2,3%
Viktorie	36 734	6,5%	0,7%
Queensland	160 514	28,5%	3,6%
Západní Austrálie	76 218	13,5%	3,4%
Jižní Austrálie	30 382	5,4%	1,9%
Tasmánie	20 086	3,6%	4,0%
Teritorium HM	4 709	0,8%	1,3%
Severní teritorium	68 599	12,2%	30,5%
Austrálie celkem*	562 681	100,0%	2,6%

*Jedná se o součet včetně teritorií výše neuvedených

Převzato: <http://www.abs.gov.au>

Průměrný věk domorodého obyvatelstva je také výrazně nižší, konkrétně o celých 16 let, než průměrný věk ostatního obyvatelstva, a činí 21 let.

Tab. 3: Průměrný věk původního a nepůvodního australského obyvatelstva k 30.6.2006

	Počet obyvatel		Průměrný věk	
	Domorodé obyvatelstvo	Nepůvodní australské obyvatelstvo	Domorodé obyvatelstvo	Nepůvodní australské obyvatelstvo
Nový Jižní Wales	152 685	6 663 402	20.6	37.1
Viktorie	33 517	5 093 023	21.2	36.8
Queensland	144 885	3 946 023	20.4	36.6
Jižní Austrálie	28 055	1 539 833	21.2	39.1
Západní Austrálie	70 966	1 988 415	21.5	36.8
Tasmánie	18 415	471 536	20.6	39.6
Severní teritorium	64 005	146 622	22.3	34.6
Teritorium HM	4 282	329 837	21.1	34.5
Austrálie celkem*	517 043	20 180 837	21.0	37.0

*Jedná se o součet včetně teritorií včetně výše neuvedených

Převzato: <http://www.abs.gov.au>

Plodnost a porodnost:

Koncem 60. let úhrn čistých specifických plodností byl téměř 6 dětí na ženu (Gray, A., 1990). V období mezi lety 1971 – 1973 plodnost následně klesla na 4,3 dětí (Jain, S. K., 1989). V následujících letech pokles pokračoval a v období 1986 – 1991 byla plodnost okolo 3,1 dětí na ženu (Dugbaza, T., 1994). Pokles porodnosti je také patrně zčásti způsoben značným rozšířením pohlavních chorob mezi domorodci.

Podle ABS (2009) bylo v roce 2008 registrováno 15 011 narozených, kdy jeden nebo oba rodiče byli domorodého původu, což představuje pět dětí z každých sto ze všech narozených dětí v Austrálii. To je o 6% více než v roce 2007, kdy se narodilo 14 200 dětí. Zároveň to představuje celkem 5 % ze všech narozených na území Austrálie v roce 2008. Nejvíce narozených bylo registrováno ve státech Queensland a Nový Jižní Wales, tedy ve státech, kde je také největší populace domorodého obyvatelstva, s více než 4 000 nově narozenými.

Podle modelu, který vychází ze statistických údajů posledních let, by měly domorodé ženy průměrně 2,5 dítěte za svůj život, zatímco ostatní Australanky pouze 2,0 dítěte. Zhruba 70 ze 100 domorodých matek, bylo v době narození jejich potomků ve věku do 30 let, naproti tomu u ostatních Australanek se jednalo pouze o 46 matek ze 100. Přibližně 20 ze 100 domorodých matek bylo mladistvých, zatímco ostatní australské matky byly mladistvé jen ve 4 případech ze 100. (ABS, 2009)

Statistika z roku 2007 zmiňuje, že děti, které se narodily domorodým ženám, vážily v průměru o 200 gramů méně než děti narozené "bílým" ženám. Zároveň u dětí

domorodých žen byla dvakrát větší pravděpodobnost, že se narodí s nízkou porodní váhou (méně než 2 500 gramů) než u dětí "bílých" žen. (Laws, P., Sullivan, E. a kol., 2009).

Dle ABS (2009) je patrný postupný plynulý nárůst počtu narozených domorodců mezi lety 1991 a 2009. Konkrétně z 2 698 narozených domorodých obyvatel v roce 1991 na 15 825 narozených domorodých obyvatel v roce 2009. Z důvodu změn při získávání potřebných údajů, zejména díky zavedení evidence nově narozených domorodců, jsou údaje za roky 1991 až 1993 zkreslené.

Úmrtnost:

Střední délka života domorodců významně zaostává za ostatním obyvatelstvem. V období let 1986 - 1991 byla 56,9 roků pro muže a 64,4 pro ženy, to znamená o 15 - 18 roků kratší než pro ostatní obyvatelstvo Austrálie. Obdobně kojenecká a dětská úmrtnost domorodců je 3krát až 5krát vyšší než u ostatního obyvatelstva. Domorodé obyvatelstvo má neobyčejně vysokou úmrtnost ve středním věku v důsledku vysokého výskytu srdečních a plicních chorob a cukrovky.

Poslední odhady ABS uvádějí, že domorodí muži narození mezi lety 2005 a 2007 by se mohli dožít až 67,2 let, zhruba tedy o 11,5 let méně než "bílé" muži, kteří by se mohli dožít až 78,7 let. Za stejnou dobu by se domorodé ženy mohly dožít 72,9 let, což je téměř o 10 let méně než "bílé" ženy, které by se měly dožít 82,6 let. (ABS, 2009) Tyto odhady, které jsou znatelně vyšší než interpretované odhady v předchozích letech, odráží revidované postupy sloužící k odhadování naděje dožití domorodého obyvatelstva a nejsou tak srovnatelné s odhady předešlými.

V roce 2008 bylo registrováno 2 472 zemřelých, kteří byli identifikováni jako domorodci. (ABS, 2009) Mnoho domorodých úmrtí je nesprávně identifikováno jako úmrtí ostatních Australanů, proto ABS uvádí aktuální počet zemřelých domorodých obyvatel 4 000 pouze jako pravděpodobný údaj.

U dětí narozených domorodým ženám je větší pravděpodobnost, že zemřou v prvním roce, než u dětí "bílých" žen. Mezi lety 2006 a 2008 byla nejvyšší novorozenecká úmrtnost u dětí domorodých žen v Severním teritoriu, kde zemřelo téměř 14 dětí z 1000 narozených, a nejnižší v Jižní Austrálii, kde zemřelo méně než 7 dětí z 1000 narozených. Za celou australskou populaci ABS uvádí 4,1 zemřelých na 1000 narozených dětí v roce 2008.

Hlavními příčinami úmrtí u domorodé populace v roce 2008 byly kardiovaskulární onemocnění (zahrnující srdeční choroby a mrtvice), vedlejší příčiny (zahrnující dopravní nehody a sebepoškozování) a rakovina. (ABS, 2010)

Dle ABS (2009) je potřeba vnímat veškeré údaje týkající se úmrtnosti pouze jako přibližné, jelikož v každém státě či teritoriu byla v průběhu sledovaného časového horizontu let 1993 až 2009 uplatňována různá pravidla v evidenci zemřelých domorodých obyvatel. Například ve státě Queensland nebyl jakkoliv do roku 1995 evidován původ zemřelých. Z důvodu nepřesných či nezjištěných údajů tak nebyly v některých státech či teritoriích publikovány údaje o úmrtích domorodého obyvatelstva.

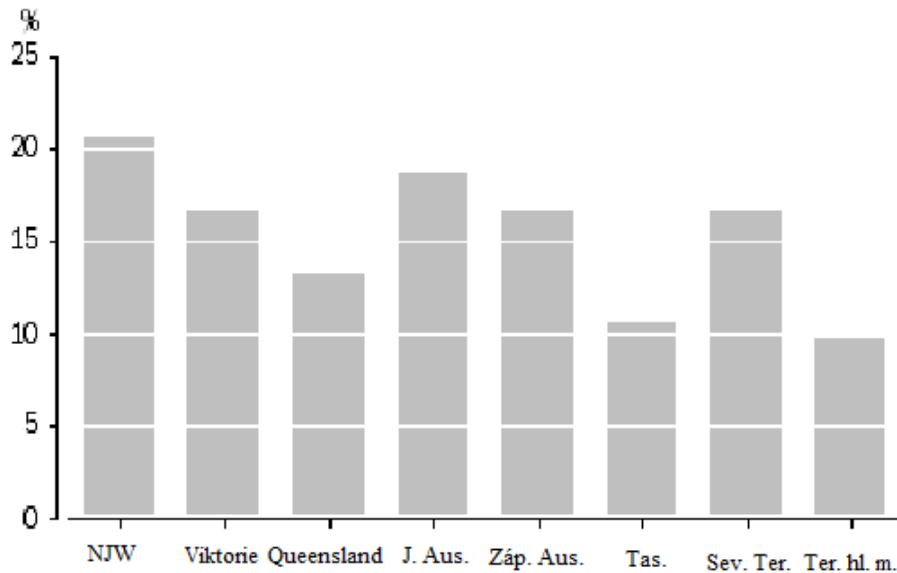
7.3. Sociální a hospodářské poměry domorodého obyvatelstva

V Austrálii je povinná školní docházka do patnácti let. Více než třetina domorodých dětí opouští školu před dosažením tohoto věku a jen asi 4 % pokračují ve vzdělání po dosažení osmnácti let. V roce 1991 navštěvovalo celkem 72 249 domorodých dětí školu celodenně, z nich více než třetina používala finanční podporu "ABSTUDY" určenou k tomu, aby domorodé děti pokračovaly ve studiu a dokončily středoškolské vzdělání, což představuje celkem 12 roků školní docházky. Tento pokus s finanční podporou však nebyl zatím zcela úspěšný. Z dětí, jejichž rodiny měly takovou podporu v roce 1980, jen 9 % dokončilo středoškolské vzdělání, v roce 1991 pak tento podíl vzrostl na 33 %. V roce 1980 pokračovalo až do 10. ročníku, tedy nižší střední školy, 68,5 % dětí, které měly ABSTUDY a v roce 1991 to bylo už 82,2 %. Přes tyto úspěchy úroveň vzdělání domorodých dětí a jejich pokračování ve školní docházce zaostává za ostatními Australany. Méně než 1 % domorodců ve věku 25 let a vyšším má vysokoškolské vzdělání a tento podíl představuje prakticky výhradně mládež z městských rodin smíšeného původu.

Mezi mladou generací nemá 76 % žádnou kvalifikaci a vzhledem k tomu, že osoby bez kvalifikace mají v současné Austrálii minimální naději na zaměstnání, není žádným překvapením, že mezi domorodci je nesmírně vysoká nezaměstnanost. Ve věkové skupině 15 - 19 let v menších městech a na venkově je podíl nezaměstnaných více než 50 %. Celková nezaměstnanost domorodců činí 16,5 %, což je také podstatně vyšší hodnota než celonárodní úroveň nezaměstnanosti, která činila v roce 2009 5 %. Nejvíce

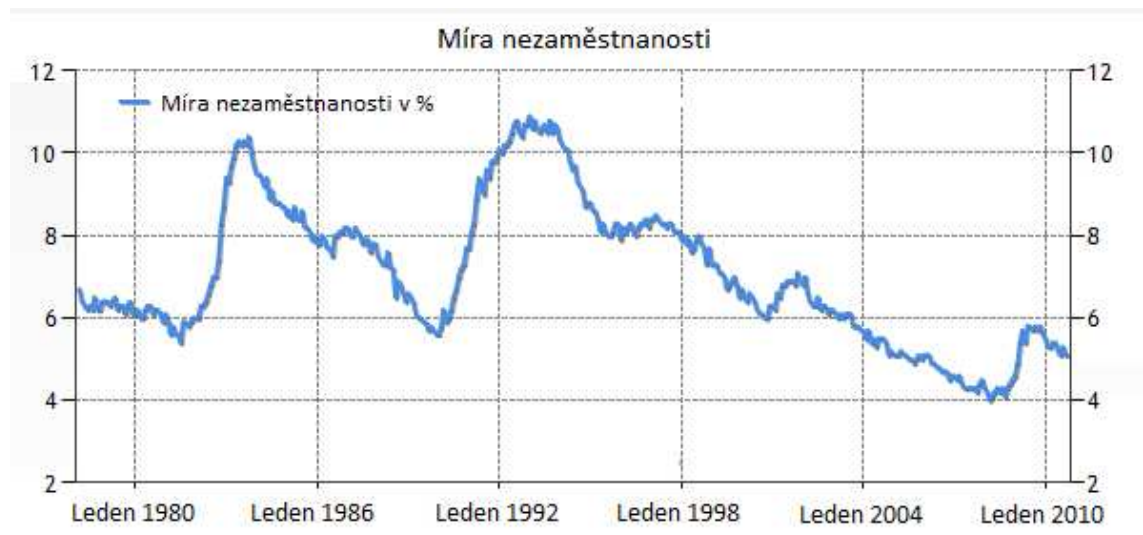
nezaměstnaných domorodců je ve státě Nový Jižní Wales, kde míra nezaměstnanosti dosahují 20,6 %, nejnižší pak v Teritoriu hlavního města, kde je podíl nezaměstnanosti 9,7 %. (ABS, 2008)

Obrázek 9: Míra nezaměstnanosti domorodého obyvatelstva v jednotlivých státech a teritoriích

Převzato: <http://www.abs.gov.au>

Obrázek 10: Vývoj nezaměstnanosti australského obyvatelstva v letech 1980 - 2010

Převzato: www.tradingeconomics.com

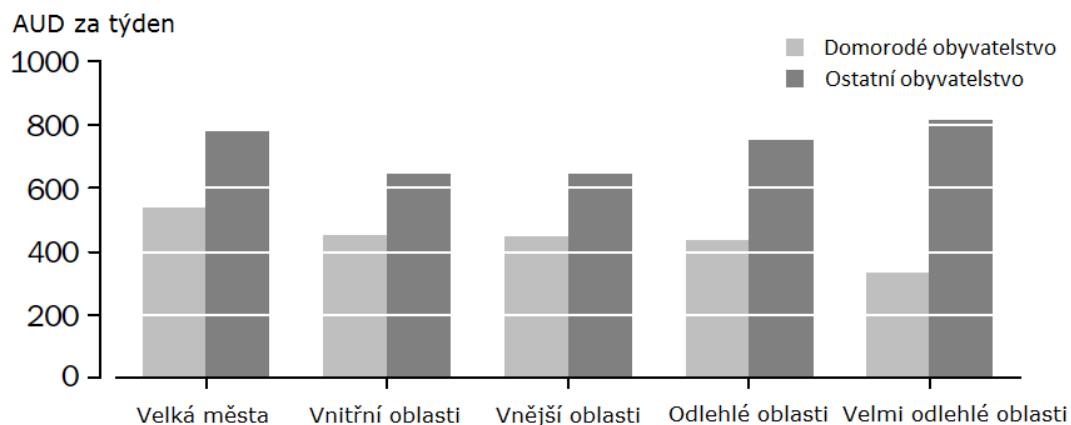
Dle výše uvedeného obrázku je patrné, že ve třicetileté historii se procentuální podíl nezaměstnaného obyvatelstva v Austrálii přehoupl přes hranici 10% pouze v roce 1983

a historicky nejvyššího podílu nezaměstnanosti Austrálie dosáhla k 31.12.1992, kdy bylo nezaměstnaných 10,9 % veškerého australského obyvatelstva.

Jednou z moderních činností domorodého obyvatelstva, jež se rozvinula v posledních 15 až 20 letech, je spolupráce s organizacemi cestovního ruchu. Členové některých domorodých kmenů spolupracují se správou národních parků zejména jako průvodci a vysvětlují návštěvníkům tradiční způsob života a mytologii, předvádějí metody lovu nebo objasňují úlohu rostlin a plodů v tradiční stravě. Výtvarné umění, zejména pak malířství a výroba tradičních primitivních nástrojů a předmětů s domorodými výtvarnými motivy, které patří mezi vyhledávané turistické suvenýry, zaměstnávaly v roce 1990 více než 6 000 osob. Některá malířská díla domorodých umělců dokonce dosahují vysokých cen ve světových galeriích a aukcích.

V roce 2006 byl průměrný hrubý příjem domorodé domácnosti 460 australských dolarů (dále jen AUD) za týden, naproti tomu příjem “bílé“ rodiny činil 740 australských dolarů za týden. Zajímavým ukazatelem je příjem rodiny dle regionu, kdy u ostatní australské populace je nejvyšší týdenní příjem ve velmi odlehlých oblastech (812 AUD) a ve velkých městech (779 AUD). Naproti domorodé rodiny vykazují příjem 539 AUD ve velkých městech a pouze 329 AUD ve velmi odlehlých oblastech.

Obrázek 11: Průměrný týdenní výdělek australské rodiny dle regionu v roce 2006

Převzato: <http://www.abs.gov.au>

Jedním z vážných problémů současného domorodého obyvatelstva je poměrně vysoká kriminalita, která souvisí s neuspokojivým celkovým stavem sociálního a ekonomického prostředí jejich života. Toto je zvláště patrné v rodinných skupinách, jež

žijí ve městech. V roce 1996 bylo 3 129 domorodců ve vězení nebo v policejní vazbě, což představuje 19 % všech vězňů v Austrálii. Relativní ukazatel na 100 000 dospělých domorodých osob byl 1 764 uvěznění, to znamená 18krát více než průměr pro ostatní obyvatelstvo. Téměř všichni uvěznění domorodci jsou muži, konkrétně 94 %, a mezi trestanci převládají mladí lidé. Vězni mladší třiceti let tvoří 69 %, u všech australských vězňů pak tento podíl představuje 51 %. Nejčastější příčina uvěznění je násilí (25 %) a vloupání (15 %). Domorodí vězňové jsou z největší části (79 %) recidivisté. (ABS, 1997)

Jednou z příčin poměrně vysoké zločinnosti je to, že tradiční systém kontroly, zejména mladých lidí, rodinou a příslušníky kmene se ve většině domorodých komunit zhroutil. Autorita tradičních náčelníků a starších členů kmene poklesla nebo zcela vymizela. Další komplikace spočívají v tom, že v některých případech, zejména u menších přestupků, tradiční postoj domorodců neuznává své jednání za přestupek. Potrestání podle platného zákona nemá z jejich pohledu oporu v tradicích a je tedy považováno za nespravedlivou rasovou diskriminaci. Mezi domorodci v policejní vazbě nebo ve vězení se vyskytuje vysoká sebevražednost, která se rovněž v domorodých skupinách vysvětluje jako reakce na rasovou diskriminaci a výsledek nespravedlnosti zatčení nebo odsouzení.

Problémy jsou i s bydlením, kdy domorodci usídlení ve městech obývají v převážné většině komunální byty. Jedná se o rodinné domky nebo řadové domky s předzahrádkou, zpravidla se dvěma nebo třemi ložnicemi, kuchyní, jídelnou a příslušenstvím – normálně obývané jednou rodinou. U domorodců je velmi časté navštěvování spřízněných rodin, což v podmínkách tradičního života nečiní potíže. V předměstském rodinném domku se však najednou objeví další rodina nebo dvě s dětmi a najednou na místo pěti osob obývá danou nemovitost dvanáct nebo patnáct lidí. To samozřejmě vede k poškození domu včetně jeho zařízení a také k problémům se sousedy. Stížnosti sousedů někdy vyústí až v intervenci policie a ta je obvykle ze strany Aboriginců spojována s rasovou diskriminací.

Domorodé obyvatelstvo Austrálie je, podobně jako menšiny původního obyvatelstva v jiných částech světa, v obtížné situaci mezi přizpůsobením se současnému sociálně-ekonomickému prostředí a udržet si tradice, zejména duchovní kultury a společenského systému. Konflikty, které za této situace často vznikají, bývají spojovány, mnohdy však neprávem, s rasovou diskriminací. (Růžička, L., 2000)

7.4. Zdravotní stav australských domorodců

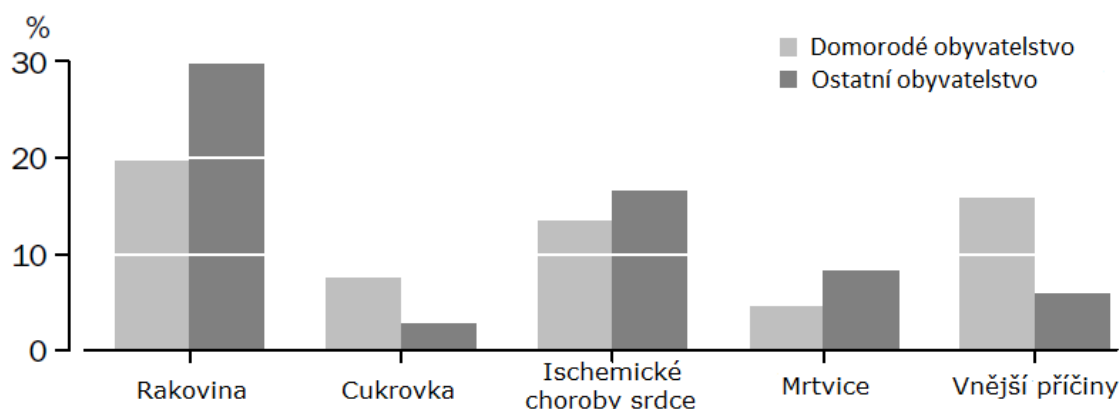
Zdravotní kondice domorodých obyvatel není na takové úrovni jako u ostatních Australanů, nicméně jejich přetrvávající chatrné zdraví nemůže být chápáno pouze ve smyslu lékařském. Jednotlivá onemocnění vyžadují i určité porozumění historii vyvlastnění, kolonizaci, neúspěšným pokusům o asimilaci, rasizmu a odpírání práv na získání státní příslušnosti. Zdravotní stav současného domorodého obyvatelstva je zčásti ovlivněn životními podmínkami a do značné míry jejich životním stylem. Velká většina domorodců, mužů i žen, kouří cigarety a pije alkoholické nápoje, převážně pivo a levné víno. Opilost je na denním pořádku a zpravidla vrcholí ve dnech, kdy jsou vypláceny pravidelné sociální dávky a podpora v nezaměstnanosti. V některých sídlech domorodců si dokonce místní samospráva přísně vynucuje zákaz prodeje alkoholických nápojů. Mezi mládeží se rozmohlo vdechování benzinových výparů, které má zhoubný účinek na nervový systém. Omamné drogy jsou zřídka dostupné, ale v severoaustralských domorodých komunitách a mezi “Torres Straits Islanders“ se v posledních letech rozšířilo požívání kawy, oblíbeného omamného nápoje jihozápadních Polynésanů. Připravuje se z kořenů rostliny “piper methisticum“²⁴, jež se buď rozžvýkané, nebo rozmělněné smíchají s vodou. Na australské pevnině se tato rostlina nevyskytuje, a proto některé skupiny domorodců žádaly federální vládu, aby byl kořen pepře opojného prohlášen za zakázanou drogu a jeho dovoz zakázán. Změna životních podmínek a hlavně stravy vedla podobně jako u obyvatelstva Tichomořských ostrovů i u australských domorodců ke značnému rozšíření cukrovky a obezity. V roce 1994 průzkum zdravotního stavu dospělých domorodců zjistil u 38 % nadměrnou tělesnou váhu a téměř polovina z nich byla obézní. (Jupp, J., 2001)

Podle ABS (2006) zůstávají domorodí obyvatelé nejméně zdravou populací v Austrálii, třebaže v posledních letech došlo ke zlepšení na mnoha územích a zdá se, že došlo i k nepatrnému snížení úmrtnosti. Důvody, proč zdravotní stav domorodé populace zůstává mnohem horší, než u ostatních obyvatel Austrálie jsou složité, nicméně představují kombinaci obecných faktorů – jako je vzdělání, zaměstnanost, příjem a socioekonomický status.

²⁴ pepř opojný

Hlavní příčinu předčasných úmrtí mezi lety 2001 a 2005 představují infarkt, angína pectoris a mrtvice, tedy zejména nemoci oběhové soustavy, konkrétně se jedná o 27 %. Nehody, sebevraždy a napadení mají na svědomí 17 % všech úmrtí, cukrovka, poruchy žláz s vnitřní sekrecí, nutriční a metabolická onemocnění způsobily 12 % úmrtí. Chřipka, zápal plic, astma, bronchitida, nemoci dýchání a rakovina byly dalšími hlavními příčinami úmrtí. (ABS, 2006)

Obrázek 12: Hlavní příčiny úmrtí australského obyvatelstva v roce 2008

Převzato: <http://www.abs.gov.au>

Kardiovaskulární onemocnění

Podle výzkumu “National Aboriginal and Torres Strait Islander Health Survey“ (NATSIHS) udával mezi lety 2004 a 2005 téměř jeden z osmi domorodých obyvatel dlouhodobé problémy srdce nebo související stav. Onemocnění srdce a příbuzné stavy jsou zhruba 1,3 krát častější pro domorodou populaci než pro populaci “bílou“, v čele s vysokým krevním tlakem, který je 1,5 krát častější u domorodců. (ABS, 2006)

Kardiovaskulární onemocnění bylo hlavní příčinou úmrtí u obyvatel žijících na území Queenslandu, Západní Austrálie, Jižní Austrálie a Severního teritoria v letech 2002 až 2005, s úmrtností třikrát častější pro domorodé obyvatele. Domorodá populace má obecně větší pravděpodobnost úmrtí na kardiovaskulární onemocnění v jakémkoli věku, nejvíce však v mladších věkových skupinách. Srdeční infarkty a s ním úzce související stavy, zapříčinily téměř dvě třetiny úmrtí na kardiovaskulární onemocnění u domorodých mužů a zhruba polovinu u domorodých žen. Mrtvice zapříčinila zhruba jedno ze sedmi úmrtí na kardiovaskulární onemocnění u domorodých mužů a zhruba jedno z pěti úmrtí u domorodých žen. (ABS, 2009)

Rakovina

Rozsah a dopad rakoviny mezi domorodou populací je podhodnocen, nicméně dostupné informace ukazují, že míra nových výskytů rakoviny byla v letech 2000 - 2004 jen nepatrně nižší pro "bílou" populaci než pro domorodou populaci žijící v Novém Jižním Walesu, Viktorii, Queenslandu, Západní Austrálii, Jižní Austrálii a Severním teritoriu. (*Cunningham, J. a kol., 2008*)

Hlavní příčiny úmrtí na rakovinu u domorodců zahrnují rakovinu trávicího ústrojí a rakovinu plic. Častěji se u domorodého obyvatelstva než u zbylého australského obyvatelstva vyskytuje rakovina související s kouřením, stejně jako je rakovina děložního krčku více rozšířená mezi domorodými ženami než mezi "bílymi". Naopak rakovina prsu je oproti zbylé australské populaci méně častá.

Cukrovka

Cukrovka představuje pro domorodé obyvatele hlavní zdravotní problém, nicméně je obtížné říci kolik z nich je takto nemocných. Cukrovka byla statisticky evidována u 6 % domorodců v letech 2004 až 2005 NATSIHS s tím, že častější byla mezi lidmi žijícími ve vzdálených oblastech (9 %) než mezi těmi, kteří žijí v nedalekých oblastech (5 %). Cukrovka je zhruba 3,5 krát častější u domorodců než u ostatních Australanů, ale pouze polovina obyvatel s cukrovkou o ní ví. (*ABS, 2008*)

Alkohol

V roce 2007 ABS ve své studii "National Drug Strategy Household Survey" (dále pouze NDSHS) došel k závěru, že domorodá populace častěji než populace "bílá" nepila alkohol, tedy abstinovala (23 % v porovnání s 17 %), nicméně také častěji konzumovali alkohol jen krátkodobě a velice intenzivně (27 % v porovnání s 20 %). Za pětileté období od roku 2000 do roku 2004 zemřelo celkem 1 145 domorodých Australanů na nemoci a úrazy způsobené alkoholem. Průměrný věk zemřelých byl pouze 35 let. (*Mattson, S., Vaurio, L., 2009*)

Tabák

Kouření tabáku je hlavní příčina onemocnění srdce, infarktů, rakovin, onemocnění plic a dalších zdravotních stavů, navíc i samotné pasivní kouření přispívá ke špatnému zdraví, především u dětí, které jsou velmi náchylné.

Výzkumy dále odhalují, že výskyt kouření je častější mezi domorodci než mezi “bílymi“. Například studie NDSHS z roku 2001 došla k závěru, že 45 % domorodců ve věku 14 let a starší kouřilo denně – tedy dvakrát tolik než jejich “bílí“ vrstevníci (19 %). NDSHS z roku 2007 udávala, že 34 % z celkového počtu domorodců byli kuřáci, v porovnání s 19 % u populace ostatních Australanů. Domorodci navíc kouřili v průměru více cigaret za týden než ostatní Australané (115 ve srovnání s 97). Dvě ze tří domorodých dětí žijí v domácnosti, kde alespoň jeden obyvatel kouří pravidelně. Kouření je zodpovědné za jedno z pěti úmrtí v domorodé populaci a je nejzbytečnější příčinou špatného zdraví a brzkého úmrtí mezi domorodci. (*Australian Institute of Health and Welfare, 2008*)

8. ŽIVOT, KULTURA A TRADICE DOMORODÉHO OBYVATELSTVA

Aboriginci jsou velmi vynalézavou a tvořivou populací, která si během tisíciletí zvykla na střídání sucha a přívalových dešťů, které charakterizují životní prostředí Austrálie, a dokázala se tomuto podnebí přizpůsobit. Tradiční způsob společenské a ekonomické struktury australského domorodého obyvatelstva je známý jako lovci a sběrači a jedná se zcela jistě o nejdéle trvající lidskou adaptaci. Tento způsob života je závislý převážně na proměnlivosti a pohyblivosti, aby nedošlo k vyčerpání žádného zdroje nutného pro jejich přežití a zároveň aby se využily všechny druhy ekotypů. (Clarke, P., 2007)

Aboriginci žili tradičně v malých kočovných kmenech a hustota zalidnění závisela zejména na přírodních podmínkách. Skupiny byly spíše menší a široce rozptýleny v pouštních oblastech, zatímco společenství na místech dobře zásobených vodou, tzn. při pobřeží a při dolním toku řeky Murray, byla relativně usedlá a nekočovala. Na východě Yorského poloostrova se lidé v malých skupinách stěhovali v období sucha do vnitrozemí, aby zde lovili, sbírali plody a rybařili. Díky svým znalostem ročních období a počasí věděli, kdy přesně vyrazit na cestu a přemístit se někam jinam. Velice zkušené jsou i v rozdělávání ohně, zvláště ohňů nízké intenzity, sloužících k vyčištění podrostu a k podpoře nového růstu vegetace. Tomuto způsobu obdělávání půdy domorodci přezdívají "Firestick farming" a tímto způsobem zintenzivňují dostupnost požitelné potravy.

Aboriginci byli sice omezeni množstvím potravy, která se přirozeně vyskytovala na jejich území, nicméně vždy věděli kdy, kde a jak si obstarat alespoň nějakou. Antropologové a experti na výživu, kteří studovali domorodou stravu v Arnhémské zemi, se shodli, že jejich strava byla poměrně dobře vyvážená. Typická domorodá strava zahrnovala širokou škálu zvířat jako je prase, klokan, emu, vombati, ještěrky (goanna), hadi, ptáci, ale také mnoho druhů hmyzu jako mravenci, housenky, stejně tak nespočet druhů rostlin jako taro (kulkas), kokosové ořechy, ořechy, ovoce a různé bobule. Potrava však nebyla získávána bez jakéhokoliv úsilí, často museli na některých územích nejen muži, ale i ženy trávit více jak polovinu dne lovem či honbou za potravou. Ženy chodily vždy se zašpičatělou holí, pletenou taškou a speciálními nádobkami zvanými "coolamons". Vykopávaly sladké brambory, jedlé kořeny, sbíraly

ovoce, bobule, semínka, zeleninu, hmyz a pomocí holí zabíjely ještěrky, vakojezevce a další malé živočichy. Muži naopak lovíli menší zvířata jako ptáky, vačice, ještěrky a hady nejčastěji pouze rukama. Větší zvířata, ptáky, klokany a emu pak buď znečitlivěli, nebo zranili hozením bumerangu, kyje nebo kamene. Základním nástrojem používaným při lovu byl oštěp, dále bezesporu bumerang, přičemž existují i nám málo známé nevracející se typy bumerangů, které jsou mnohem efektivnější než klasické a většinou se používají ke zranění nebo zabití klokana.

Všechny tyto domorodé zbraně sloužily k tomu, aby kořist dokázaly zasáhnout i na velkou až pozoruhodnou vzdálenost. To vše se ještě snoubilo s výtečnou schopností stopovat zvířata, a tak se muži dokázali téměř vždy ke kořisti dostatečně přiblížit. Buď tak, že běželi, anebo naopak se dokázali naprosto znehybnět či se plížit po zemi. Byli vždy velmi opatrní, aby stáli po větru a někdy se dokonce pomazávali blátem pro zamaskování svého pachu. Dále používali jako maskování keř, který si vždy lovec, zatímco stopoval, držel před sebou. Jako další návnadu používali kůže a krmení či simulovali ptačí volání, čímž ptáky přivábili na takovou vzdálenost, aby je mohli následně uchopit a zabít. Při lákání emu, kteří jsou poměrně zvědavými ptáky, imitovali jejich pohyby a to tak, že používali tyče a chomáče peří, či využívali jiného způsobu maskování. Rovněž se často používala surová kůže zvířat, díky tomu pak dokázali proniknout dostatečně blízko k houfu nebo stádu zvířat. Co se týče lovu ryb, tak je lovíli buď pouze rukou, nebo tak, že rozmístili rozmačkané listí jedovaté rostliny na hladinu, aby ryby omámili. V každé oblasti se prováděl různý způsob lovu, často se používali i rybí kosti, sítě, pruty nebo kamenné pasti. Lov byl často založen na spolupráci, a tak se skupiny mužů spojovaly, aby navedly zvířata na řadu mužů s kopím, na plot z křovin či do velkých sítí. Jindy se zase oplotila část území ve tvaru U a lapená zvířata byla následně usmrcena. Další metodou byly nejrůznější nástrahy v podobě oček, jam a částečně uzavřených vodních zdrojů.

Při sběru potravy byla zcela jasně patrná dělba práce mezi ženami a muži, nicméně nebylo to vždy striktně dodržováno. Hlavním zájmem bylo vždy získat potravu. Ženská práce se může na první pohled jevit jako jednotvárná dřina, ale obvykle byla snazší než mužská. Lov byl velice obtížný a muži museli často běhat, plížit se a nachodit velké vzdálenosti.

Dalším problémem představovala voda, jejíž hledání bylo záležitostí života a smrti. Využívali rosu nebo pili vodu z některých stromů a kořenů, v nejhorším případě ji

vykopali nebo ji vymačkali ze žab, o kterých je známo, že zadržují vodu v těle. (Evans, R., 2007)

Styl a způsob života domorodců se region od regionu lišil. Zatímco populace Aboriginců, žijících na okolních ostrovech byla považována za zemědělce, kteří si ještě navíc hledali potravu v podobě divokých plodin, zbytek domorodých Australanů byli lovci a sběrači. Domorodí Australané podél pobřeží a řek byli také výborní rybáři, jiní Aboriginci a “Torres Strait Islanders“ se spoléhali na psa dinga, který byl kamarádkým zvířetem asistujícím při lovu a navíc za chladných nocí pěkně hřál. Například v dnešní Viktorii byly dvě oddělené komunity s hospodářstvím založeným na chování úhořů na farmách nebo jiných rozsáhlých zavlažovaných soustavách vodních nádrží, kdy jedna se nachází na řece Murray na severu státu a další pak na jihozápadě poblíž Hamiltonu. Tato skupina obchodovala s dalšími skupinami až k Melbourne a okolí. Na pevninské Austrálii nebylo domestikováno žádné jiné zvíře než dingo, ačkoliv je známo, že ostrovní Aboriginci využívali také domestikovaná prasata.

Obr. 13: Coolamons

Zdroj: maruku.com.au

I v současnosti se ještě někteří domorodci živí lovem želv, dugongů, korýšů, strak, hus, hadů, ústřic, mušlí, úhořů, lososů, tresek, žraloků, kachen, klokanů, ježur a sběrem obilí, ovoce, hlíz, sladkých brambor. Dugongové, želvy a korýši jsou loveni pouze na severu, zatímco ostatní živočichové jsou loveni spíše na jihu. (Pascoe, B., 2008)

8.1. Vzájemná spolupráce mezi domorodými kmeny

V určitých obdobích, kdy byl dostatek či z pohledu domorodců až nadbytek zdrojů potravy, jako např. úroda obilí ve vnitrozemí nebo přemnožení úhořů na jihu, docházelo ke společné konzumaci tohoto jídla se sousedními rodinami a v některých případech i kmeny. Tyto události byly považovány za jakousi oslavu štědrosti a hojnosti. Tato zvláštní shromáždění byla vždy oznamována posly, kteří měli povolení bezpečně cestovat mezi jednotlivými kmeny a jejich územími. Díky těmto shromážděním mohly jednotlivé kmeny obchodovat mezi sebou, osvojovat a vyměňovat si nové písně, tance, cenné artefakty a jiné formy kultury a v neposlední řadě i navštěvovat své příbuzné a domlouvat sňatky.

Všichni členové komunity měli zvláštní zodpovědnost za sbírání a přípravu potravy, přičemž bylo patrné určité dělení rolí podle pohlaví. Muži obvykle lovili vysokou zvěř, zatímco ženy lovilily pouze drobnou zvěř a věnovaly se sběru potravy. Dostupnost vysoce výživné potravy se odvíjela od území, ale i ročního období.

Ostrovy Torresova průlivu se liší svou zeměpisnou polohou a svou kapacitou, respektive tím, kolik lidí dokáží pojmout. Některé ostrovy mají málo vody, jiné nemají dobrou půdu, a proto byl obchod s potravou a jinými věcmi mezi nimi velice častý. Východní ostrované mohli pěstovat sladké brambory, banány a jiné plodiny. Na západních ostrovech rostly divoké sladké brambory a další jedlé kořínky, jako například lusky mangrove. Nicméně hlavním zdrojem bílkovin bylo vše, co pocházelo z moře, například: měkkýši, ryby, želvy, dugongové. (*Pascoe, B., 2008*)

Někteří domorodí obyvatelé, zvláště ti žijící na vesnici a v odlehlých oblastech kontinentu, si dokázali uchovat velmi komplexní rodinné systémy. Naproti tomu kmeny, které byly kolonizovány nejdříve a nejintenzivněji, už nejsou zapleteny ve velkých, kompaktních systémech příbuzných. Velkou roli hrálo přemístění, institucionalizace, odejmutí od rodičů. Založení "Link-up"²⁵ organizací, které v současnosti operují v každém státu, znamená, že odborná pomoc je nyní dostupná těm, kteří se snaží najít pohřešované příbuzné. Dnes je v "Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies" v Canbeře možné vystopovat historii domorodé rodiny prostřednictvím "Family History Unit"²⁶.

²⁵ Organizace, které pomáhají dětem z "Ukradených generací" najít ostatní členy rodiny.

²⁶ Instituce, která pomáhá najít informace o historii rodiny, její členy a další.

Domorodé kmeny a rodiny ctí a respektují roli starších, kteří se starají o zemi v souladu s pokyny svých předků. Jejich tradiční úloha pokračuje nadále i v moderním světě, kde jsou nezbytní při všech rozhodnutích, od ochraňování kultury a zvětšování rodiny až po rozhodování, kdo bude reprezentovat komunitu ve státních záležitostech. (Pascoe, B., 2008)

Aboriginci a politika

Aboriginci představují tak malé procento populace, že mohou mít jen minimální přímý dopad na volební proces. Možná výjimka by mohla být v těch několika volebních okrscích, kde jsou Aboriginci koncentrováni, ale dokonce i v Severním teritoriu, kde Aboriginci představují 24 % celkové populace, jim volební právo neposkytlo žádný významný vliv. V této části Austrálie se dokonce předpokládala snaha o vznik politické strany Aboriginců, nicméně se tak nestalo a místní domorodci raději ve volbách preferovali Australskou dělnickou stranu.

Do roku 1983 se Aboriginců netýkal povinný zápis a hlasování v “Commonwealth Electoral Act”²⁷. Ačkoli tato anomálie byla již odstraněna a volební úřad (Electoral Office) se snaží prostřednictvím vzdělávacích kampaní a poskytnutím mobilních hlasovacích boxů pomoci Aborigincům vykonávat jejich volební právo, stále velký počet aboriginské populace zůstává nezaregistrovaný.

Většina politické aktivity Aboriginců se nezabývá tradiční volební politikou, nýbrž činnostmi nátlakových skupin o právech na půdu, spolu s dalšími orgány jako Zemské úřady, Aboriginská legální pomoc (Aboriginal Legal Aid) a Aboriginský kongres. Zejména v Jižní Austrálii je mnoho aboriginských lídrů a mluvčích zaměstnáno právě těmito skupinami nebo je lákáno k zaměstnání ve veřejných službách.

Navzdory nedostatečného přímého volebního dopadu byli Aboriginci a “Aboriginal affairs policy”²⁸ symbolicky důležití v rámci australského politického systému. Ve 40. letech přijala celá australská vláda asimilační politiku, pod níž byli Aboriginci přijatí mezi bílou populaci. Toto byl pokrok navzdory jejich předešlému utlačování a zanedbávání. Postupně bylo zrušeno také mnoho diskriminačních zákonů (s výjimkou státu Queensland), ale společenská a ekonomická situace Aboriginců se tím příliš nezměnila.

²⁷ Zákon definující volební právo

²⁸ politika pro záležitosti týkající se Aboriginců

8.2. Kultura

Kultura domorodých Australanů patří mezi nejstarší dodnes přežívající kultury na světě. Jednotlivá společenství domorodých kmenů tohoto kontinentu se od sebe navzájem liší, avšak všechna vycházejí ze společného základu. Téma, které se všemi kmenovými kulturami prolíná na nejhlubší úrovni, je mytická “doba Snění“, tzv. „The Dreaming“.

Domorodí Australané věří, že na počátku času neexistovala krajina a svět byl plochý. Právě tuto dobu nazývají “Sněním“. Postupně se ze Země začaly vynořovat první bytosti, které se mohly silou své vůle přeměňovat z lidí ve zvířata a naopak. Tito mytičtí předkové dali vzniknout materiálnímu světu tím, že zpívali jména jeho částí: zvířat, kamenů, řek a lidí. Postupně také vznikala základní práva na obývání země, schopnost lovu a další znalosti o tom, jak přežít. V prostředí, v němž žili, tak vytvořili krajinu a následně zalidnili celou oblast. Svými činy určili pravidla, podle nichž se nyní lidé - jejich potomci - musí řídit.

Předkové kromě toho také naučili lidi množství písní, které zaznamenávají události jejich života, uzdravují nemocné, oslabují nepřítel, vyvolávají déšť, zastavují povodně nebo mění směr větru. Popisují, jak vznikl vesmír, Země a lidé a jaká je jejich úloha ve světě. Australští domorodci nepoužívali písmo, a tak byly dalším generacím veškeré důležité znalosti pro přežití předávány právě písněmi, jež jsou považovány za neúčinnější způsob, jak si zapamatovat velké množství informací. Komplexní symbolický systém příběhů a písní sloužil také jako pomůcka spojující krajinu s mýty a legendami. Domorodci věří, že písně a příběhy jsou předávány už od počátku času.

Doba Snění je duchovním rozměrem života australských domorodců, k němuž přistupují skrze obřady, jež mají do světa znovu přinést tvořivou energii obnovující rostliny a zvířata a přinášející déšť. Snění je základem domorodé kultury od rituálu až po současné umění. Práva ustanovená dávnými předky platí dodnes, zvláště v odlehlých pouštních oblastech, a jsou dále předávána během zasvěcovacích rituálů a dalších obřadů.

Australští domorodci mluví o “síle semínka“ ukryté v Zemi. Podle jejich pohledu na svět každá smysluplná činnost, událost nebo životní proces po sobě v Zemi zanechává zbytky vibrací, stejně tak jako rostliny zanechávají svůj obraz v semínku. Krajinné prvky a jejich neviditelné vibrace ozvěnou opakují to, co se dělo, když krajina vznikala.

Všechno v přírodním světě je symbolickou stopou metafyzických bytostí, jejichž činy vytvořily svět. A stejně jako v semínku i v každém místě je ukryta celá informace o stvoření. Domorodci toto nazývají “Snění krajiny“ a Snění činí Zemi posvátnou, jelikož i Země jako celek má své Snění. Tento pohled na Zemi a krajinu může být velmi inspirující i dnes, kdy svět čelí nejrůznějším ekologickým hrozbám. Toto “domorodé“ pojetí vztahu lidí k Zemi nabízí jednu z možných cest k porozumění všem, kdo se o tyto problémy zajímají. (Pascoe, B., 2008)

8.3. Jazyky

V době, kdy započalo osidlování Evropany, se používalo více než 200 rozdílných jazyků a nespočet nářečí. Říká se, že tvořiví předci zde zanechali jazyky spolu s prvními lidmi a jejich kulturou. Bylo naprosto běžné, že lidé kromě svého vlastního jazyka hovořili minimálně jedním dalším jazykem, který se používal v jejich blízkém okolí. Na některých územích, jako například v Arnhemské zemi, se mluvilo více odlišnými jazyky jen na malém území, zatímco na obrovském území Západní pouště, jež pokrývá přibližně jednu šestinu kontinentu, se používaly pouze dialekty jednoho jazyka.

Bohužel v současné době se používá jen zlomek jazyků. Zatímco jedna část domorodého obyvatelstva používá své vlastní jazyky, mnoho dalších kmenů hledá a snaží se oživit ty ohrožené. V dnešní době je možné najít starší lidi, kteří hovoří a rozumí více než jednomu domorodému jazyku. Domorodí Australané patří mezi jedny z nejnadanějších, co se jazyků týče.

Jazykoví experti prokázali, že jazyky používané v Torresově průlivu byly ovlivněny jak melanéskými jazyky, tak i jazyky Aboriginců. Jazyk Meriam Mir, jenž se vyvinul z papuánských jazyků, je používán na východě Torresova průlivu, zatímco Kala Lagaw Ya na západních, středních a severních ostrovech, nicméně v obou případech nacházíme jednotlivé dialekty na každém z ostrovů. Jazyk Kriol se objevil v severní Austrálii jako druh určité komunikace napříč kulturami a zejména pak mezi anglicky mluvícími obyvateli a Aboriginci. Tento jazyk však část domorodců nepřijala, protože se používá místo tradičních jazyků, aby došlo k určitému sjednocení. Existují dva hlavní zdomácnělé jazyky, kdy jedním z nich je právě Kriol. Tímto jazykem se hovoří v Queenslandu, v Severním teritoriu a na západo-australském území. Druhý jazyk je

nazýván Torres Strait Creole a hovoří se jím v Torresově průlivu a na Yorském poloostrově. (*Blake, B., 1991*)

Díky takto velkému množství různých jazyků docházelo k tomu, že domorodé názvy pro jednotlivá místa se po celém kontinentu značně liší.

Samotní Australané si stále více zvykají na odkaz domorodého obyvatelstva. Hlavním důkazem je nejznámější památka ve středu australského kontinentu, Ayersova skála, jež nese domorodý název Uluru. Tento název byl roku 1873 na počest sira Henryho Ayerse přejmenován na "Ayers Rock", tedy Ayersovu skálu a od té doby se používají oba názvy. 15. prosince roku 1993 dochází k dalšímu přejmenování na "Ayers Rock / Uluru". Ke změně pořadí těchto názvů, tedy na "Uluru / Ayers Rock", došlo 6. listopadu 2002. Uluru se nachází v Severním teritoriu a Národním parku Uluru – Kata Tjuta. Jedná se o největší monolit světa, který ční 348 metrů nad okolní rovinatou krajinou, jeho délka je 3,6 kilometru a šířka 2,4 kilometru. Má nesmírný kulturní a náboženský význam pro zdejší kmen domorodců. Stejně tak mnoho původních názvů jednotlivých míst v Novém Jižním Walesu je již úspěšně oživeno a používáno. Například v Melbourne byl nejnovější městský park pojmenován Birrarung Marr. Patrná je i tendence dát Mount Kosciuszku, nejvyšší australské hoře, jak polské tak i domorodé jméno. (*Arnold, C., 2003*)

Podpora obrození domorodého jazyka

Třebaže některé misijní skupiny patřily k prvním, které se naučily a zaznamenávaly jazyky vlastní domorodcům, koloniální správa a křesťanští misionáři měli málokdy soucit, když se domorodci snažili uchovat si svůj jazyk a kulturu. Někteří z domorodců, kteří byli vzatí do misijí, byli přísně trestáni za to, že používali svůj tradiční jazyk a praktikovali svou vlastní kulturu. Velká část bohatství jejich jazyků byla v těchto letech ztracena, ale naštěstí se současná kulturní centra snaží navrátit tuto ztrátu. Jedná se o komplexní obnovu, protože některá společenství mohou obsahovat několik jazykových skupin a učit všechny na školách je prakticky nemožné. Podporování a obrození jazyků je nezbytné, pro většinu domorodců představují podstatu vlastní identity. V Jižní Austrálii došlo k obrození řady jazyků díky podpoře "Federation of Aboriginal and Torres Strait Islander Languages" (FATSIL)²⁹.

²⁹ Jedná se o australskou neziskovou organizaci založenou v roce 1991, která má na starosti zakládání jazykových programů pro uchování domorodých jazyků.

Spolupráce domorodých obyvatel spolu s jazykovými experty umožnila zaznamenávání jazyků, jejich uchování a vyučování a některá společenství přejala zodpovědnost za aktualizaci a revitalizaci jazyků. (*Pascoe, B., 2008*)

8.4. Tradice

Domorodé tradice byly narušeny kulturou britských kolonistů, kteří sem přišli, nicméně celá řada tradic přežila a to dokonce i v těch oblastech jižní a východní Austrálie, kde byly dopady kolonistů největší a nejsilnější. Domorodé obyvatelstvo pokračuje v rozvoji navzdory očekávání, že jednoho dne domorodci jednoduše splynou s převládající kulturou. (*Pascoe, B., 2008*)

Tradiční příběhy a regionální odlišnosti

Na severu země jsou tradiční příběhy Aboriginců často převyprávovány při různých ceremoniích, jednak pro domorodé obyvatele ale i pro ostatní Australany. Existuje mnoho “Dreamings“ a příběhů pro všechny regiony.

Domorodí obyvatelé si na jihu ponechali významné prvky své kultury a dále se snaží tuto kulturu rozvíjet. V Gariwerd ve Viktorii je tradiční příběh o hvězdách ze souhvězdí Jižního kříže sdělován prostřednictvím tance, ale i současného filmu. Dále směrem na sever ostrovní Aboriginci dávají hluboký význam událostem, při nichž vypráví o příběhu válečníka Tagai. Zatímco kultura a tradice napříč kontinentem mají mnoho společného, existuje řada zřetelných oblastních odlišností.

Současné umění, hudba a tanec ukazují, že jejich hrdost na svůj původ a zvláštní vztah se zemí, ostrovy a mořem nadále přežívá. (*Pascoe, B., 2007*)

Umění a hudba

Současné formy umění a děl vyjadřují zvláštní pohledy domorodých obyvatel na svět. Některé z těchto pohledů mají svůj původ ve stovkách generací uctívajících původní stvoření Země, zatímco jiné poskytují kritické a nové perspektivy, co se týče zkušenosti s australským osidlováním.

Domorodci malovali na kamenné přístřešky a jeskyně, na svá těla a v některých oblastech tvořili obrovská umělecká díla na zemi jako podstatné součásti rituálu. Skalní

malby z Kimberley se datují na 40 000 let před naším letopočtem. Další uměleckou tradicí jsou soustředné kruhy. Jedná se o symboly používané uvnitř obrazů, často doplněné o křivé a rovné čáry. Jsou považovány za nejstarší přetrvávající uměleckou tradici na světě. Domorodci také malují na své nářadí, štíty a hudební nástroje.

Didgeridoo, v Arnhemské zemi v Severním teritoriu známé pod názvem yidaki, je dechový nástroj používaný mnoha lidmi. Jedná se pravděpodobně o nejznámější domorodý hudební nástroj. Je vyroben z dutých větví nebo z kmenů stromů a zdobený tradičními motivy. Dokáže produkovat nejrůznější rezonující zvuky, díky tomu, že ten kdo na něj hraje, hýbe rty, jazykem a hrdlem, přičemž současně dýchá nosem a vdechuje vzduch do nástroje, aby udržel shodný zvuk. Často hraje po boku tleskajících tyček a kožených bubnů, které tanečnickům udávají rytmus a tempo. (*Pascoe, B., 2007*)

Divadlo a tanec

Tanec je hlavním prostředkem, který vyjadřuje tradiční domorodou kulturu jako celek, jako část různých ceremonií nebo zábavy. Malby na tělo, ozdobné pokrývky hlavy a další, to vše je spojeno s tancem.

Mnoho tradičních tanců vypráví příběhy o zemi a společenství a jejich vzájemném vztahu. Každá komunita má své příběhy, každý kmen má odlišný styl vyjádření, které je předáváno z jedné generace na druhou. Některé tance mají původ v minulosti, jiné jsou naopak více současné. Nejlepší tanečníci jsou vždy celou komunitou velice uctíváni. (*Pascoe, B., 2008*)

Obr. 14: Tanec kmene Yuelamu ze Severního teritoria při setkání s ostatními kmeny (corroboree)

Zdroj: <http://www.australianhistory.org>

Vlajky

Vlajku Aboriginců navrhl Harold Thomas a poprvé byla vyvěšena v červenci roku 1971 v Adelaide na Národním dni Aboriginců – “National Aboriginal Day“. Legálně je uznávaná od července 1995 jako jedna z oficiálních vlajek Austrálie. Skládá se z černého a červeného pruhu a slunce, které je přímo ve středu. Červená je dole a symbolizuje Zemi a vztah domorodců k ní. Zatímco černá nahoře představuje všechny domorodé obyvatele, včetně jejich předků. Žluté slunce znázorňuje zdroj života.

Vlajka ostrovních Aboriginců, byla navržena Bernardem Namokem z Thursday Island a poprvé byla vyvěšena v roce 1992. Oficiálně je uznávána jako jedna z oficiálních vlajek Austrálie také od července 1995. Má tři vodorovné pruhy, kdy dva jsou zelené a znázorňují zemi a jeden modrý symbolizující moře. Pruhy jsou odděleny černými čarami, které znázorňují národ. Pěticípá bílá hvězda představuje skupinu pěti ostrovů: východní, západní, centrální, oblasti obklopující Port Kennedy a obydlené ostrovy severního poloostrova. (*Pascoe, B., 2008*)

Obr. 15: Vlajka Aboriginců

Zdroj: <http://www.ausflag.com.au/images/ab.gif>

Obr. 16: Vlajka ostrovních Aboriginců

Zdroj: <http://www.crwflags.com/fotw/images/a/au-ts.gif>

9. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se snažila naplnit všechny vytyčené cíle. V průběhu vypracování jsem se potýkala zejména s problémy vyplývajícími s použitím prakticky výhradně anglicky psaných zdrojů. S tím souvisejí i změny metodiky sběru a vyhodnocování demografických ukazatelů australské domorodé populace nebo používání rozdílných metodik v jednotlivých australských státech a teritoriích. Díky tomu je část prezentovaných údajů pouze ve formě odhadů nebo dochází k výrazné změně sledovaných údajů v krátkém časovém horizontu. Další problém představovalo zahrnování domorodých obyvatel do populačních censů, kdy ještě v letech 1991 až 1993 nebyla jejich populace do těchto sčítání plnohodnotně zařazena.

Hlavní vliv na vývoj domorodého obyvatelstva Austrálie měla evropská kolonizace, která započala roku 1788. Odhaduje se, že v období prvního kontaktu s Evropany žilo v celé Austrálii 315 000 až 750 000 obyvatel, některé odhady hovoří dokonce až o 1, 25 milionu obyvatel. Díky střetu dvou zcela odlišných kultur a přisvojením si půdy a vodních zdrojů britskými osadníky, docházelo k častým sporům, násilím a vraždám, které vyústily k významné změně postavení domorodých obyvatel, kdy se z vlastníků území stali vyhnanci, kteří byli nuceni přijmout novou kulturu nebo se přemístit do nehostinných oblastí, které nebyly bílými osadníky využívány. Přesný počet zavražděných domorodců není znám, ale hovoří se o zabití 10 000 až 20 000 domorodých obyvatel Austrálie. Bezprostředním následkem osidlování byla vlna evropských epidemií, jako například plané neštovice, chřipka a spalničky, které měly za následek výrazný pokles populace původního obyvatelstva. Kombinací nemocí, ztráty půdy a přímého násilí snížili osadníci mezi lety 1788 – 1900 populaci Aboriginců o 90%, konkrétně do roku 1901 se jejich počet snížil na odhadovaných 93 333. Počet původních obyvatel "Aborigines" a "Torres Strait Islanders" nadále klesal až na úroveň 71 836 v roce 1921 a teprve po tomto datu je zaznamenáno postupné navyšování jejich populace.

Diskriminace australského domorodého obyvatelstva trvala oficiálně až do roku 1967, kdy v referendu souhlasilo 91 % Australanů s přidělením volebního práva i Aborigincům. Tím postupně začali získávat domorodí Australané alespoň část práv, které jako původní obyvatelé kontinentu požadovali. Nicméně jejich situace se nijak významně nezměnila, navíc z důvodu uplatňování asimilačního zařazení domorodců do

australské populace docházelo mezi lety 1968 a 1969 k násilnému odebrání potomků Aboriginců od jejich rodin a pro tuto generaci se vžil název “Ukradená generace“. Nejvýznamnější satisfakcí pro domorodé obyvatelstvo se stala až veřejná omluva premiéra Kevina Rudda v australském parlamentu roku 2008.

Podle údajů z populačního censu žilo k 30.6.2006 v Austrálii celkem 517 043 domorodých obyvatel. Odhadovaný počet k 30.6.2010 činil 562 681 domorodců žijících v Austrálii, což představuje podíl 2,6 % na celkovém počtu obyvatel. Domorodci tvoří převážnou většinu obyvatel ve vzdálených oblastech Austrálie, konkrétně od Torresova průlivu přes pouštní území západní Austrálie. Významné zastoupení populace je také ve vnitrozemí, zvláště ve větších vzdálenostech od měst. Více než polovina celkové populace domorodých obyvatel žije ve dvou státech - v Novém Jižním Walesu a Queenslandu, kde žije více než 325 000 Aboriginců. Největší podíl na celkovém počtu obyvatel má domorodá populace v Severním teritoriu s 30,5%.

Oproti zbylé australské populaci mají domorodci poměrně mladé věkové složení, kdy 39,8% je ve věku 0 – 14 let oproti 19% u ostatní populace a pouze 2,5% je ve věkové skupině nad 65 let oproti 13% u zbylého obyvatelstva. Průměrný věk činí 21 let u domorodé populace a 37 let u zbylé australské populace. K roku 2006 činí průměrná délka života australského obyvatelstva u žen 83,5 let a u mužů 78,5 let, u domorodé populace je naděje dožití u mužů 67,1 let a u žen 72,8 let. Tento rozdíl mezi původním obyvatelstvem a ostatní populací je největší ze všech zemí na světě a je způsoben zejména chudobou, nevyváženou stravou, způsobem bydlení, nízkou vzdělaností, vysokou nezaměstnaností, rasismem a nezájmem politiků řešit systematicky problémy domorodého obyvatelstva. Celková nezaměstnanost domorodců činí 16,5%, což je výrazně vyšší hodnota než celonárodní úroveň nezaměstnanosti, která činí 5%.

Dále jsem se ve své práci věnovala popsání způsobu života australských domorodců, pomocí kterého se jim podařilo přežít deseti tisíce let. Významnou část práce jsem věnovala jejich tradicím, které si uchovali až do současnosti, kultuře, která hrála a stále hraje v jejich životě nezastupitelnou roli, a vztahu k Zemi, ze kterého vychází většina jejich tradic a promítá se velkou měrou také v jejich kultuře. Jejich způsob života byl závislý převážně na proměnlivosti a pohyblivosti, aby nedošlo k vyčerpání žádného zdroje nutného pro jejich přežití a zároveň aby se využily všechny druhy ekotypů. Dále bylo pro domorodé obyvatele velmi typické rozdělování ohňů nízké intenzity, sloužících k vyčištění podrostu a k podpoře nového růstu vegetace. Tento způsob obdělávání půdy

je známý jako "Firestick farming". K lovu využívali dřevěné nástroje jako například bumerangy, kyje, kopí a další. Dalším kulturním specifickým je mytická "doba Snění", která představuje nedílnou součást jejich duchovních životů. Věří, že na samém počátku neexistovala žádná krajina a svět byl plochý. Nesmírný kulturní a náboženský význam má pro domorodé obyvatele Ayersova skála, neboli Uluru, používání domorodých jazyků a pravidelná setkání jednotlivých kmenů, která jsou doprovázena tanci a zpěvem.

Hlavní problémy současného života australských domorodců představuje jejich zdravotní stav a vzdělání. Ve Střední Austrálii je průměrná naděje dožití u domorodých obyvatel pouze 43 let. Velice časté jsou chronické zdravotní problémy, včetně alkoholové závislosti, užívání drog a další. Současná australská vláda se zavázala věnovat více peněžních prostředků do vzdělání, podpory zaměstnanosti a pro zlepšení sociálních podmínek Aboriginců.

Dle stávajících prognóz australského statistického úřadu by měla celková australská populace do roku 2021 narůst na 41,5 miliónu, což představuje průměrný roční růst 1,4 %, a z toho samotná populace domorodého obyvatelstva by měla dosáhnout v tomto roce 721 100 obyvatel, což představuje průměrný roční nárůst o 2,2 %. Stejně tak by mělo do roku 2050 docházet k postupnému zvyšování naděje dožití u australského obyvatelstva, konkrétně by se měla zvýšit o 4 roky. Pro samotné domorodé obyvatelstvo počítá prognóza zveřejněná do roku 2021 se zvýšením naděje dožití na 72,1 let u mužů a 77,8 let u žen, což představuje narůst o 5 let oproti posledním oficiálně zveřejněným údajům v roce 2006. V budoucnu bude také docházet k postupnému stárnutí domorodé populace, kdy se průměrný věk zvýší z 21 let v roce 2006 na 23,9 let v roce 2021. Toto stárnutí populace se projeví i v budoucím vývoji věkové struktury, kdy zastoupení Aboriginců ve věku 0 – 14 let klesne z 38 % v roce 2006 na 34 % v roce 2021, zatímco lidé ve věku 55 let a více budou v roce 2021 tvořit 11 % veškerého domorodého obyvatelstva naproti 8 % v roce 2006. Největší populace Aboriginců bude díky vyššímu přirozenému přírůstku od roku 2016 žít ve státě Queensland místo v Novém Jižním Walesu³⁰. U australských domorodců bude postupně docházet ke zvyšování vzdělanosti, což bude mít za následek postupné snižování nezaměstnanosti, ke kterému taktéž přispívají vládní opatření týkající se začleňování

30

[http://www.ausstats.abs.gov.au/Ausstats/subscriber.nsf/0/27B5997509AF75AECA25762A001D0337/\\$File/32380_1991%20to%202021.pdf](http://www.ausstats.abs.gov.au/Ausstats/subscriber.nsf/0/27B5997509AF75AECA25762A001D0337/$File/32380_1991%20to%202021.pdf)

Aboriginců a jejich kmenů do cestovního ruchu, jako správců národních parků a rezervací, průvodců, apod. Celkové postavení a sociální podmínky by se měly nadále zlepšovat, nicméně se Aboriginci v nejbližší budoucnosti nedočkají finančního odškodnění, které požadují za příkoří, které na nich bylo v historii pácháno. Stávající australská vláda místo odškodnění preferuje použití finančních zdrojů formou dotací a vládních projektů na celkové zlepšení životních poměrů domorodých Australanů a zachování jejich tradic a kultury.

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALTMAN, J. (1992): A National Survey of Indigenous Australians: Options and Implications. Centre for Aboriginal Economic Policy Research, Australian National University, Canberra.

ARNOLD, C. (2003): Uluru: Australia's Aboriginal Heart. Clarion Books.

BAAR, V., ŠINDLER, P. (1988): REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE SVĚTADÍLŮ A OCEÁNŮ 1: Afrika, Asie, Austrálie a Oceánie. 1. a 2. část. Pedagogická fakulta, Ostrava.

BAKER, S. (2002): The ship: Retracing Captain Cook's Endeavour Voyage. BBC Worldwide, London.

BLAKE, B. (1991): Australian Aboriginal Languages: A General Introduction. University of Queensland Press.

BRINKE, J. (1983): Austrálie a Oceánie. Státní pedagogické nakladatelství Praha.

BOURKE, C. A KOL. (1994): Aboriginal Australia. University of South Australia

BOWLER, JM. A KOL. (2003): Letters: New ages for human occupation and climatic change at Lake Mungo. Australia, Nature 421, s. 837-840.

CLARKE, P. (2007): Aboriginal People and Their Plants. Rosenberg Publishing.

CORBETT, L. (1995): The Dingo: in Australia and Asia. University of New South Wales Press, Sydney.

CUNNIGHAM, J. A KOL. (2008): Incidence, aetiology, and outcomes of cancer in Indigenous peoples in Australia. Lancet Oncology, s. 585-595.

DIAMOND, J. (1997): Guns, germs and steel. Random House. London, s. 314-316.

DORTCH, C. A KOL. (1994): Rottnest Island artifacts and palaeosols in the context of Greater Swan Region prehistory. Journal of the Royal Society of Western Australia, s. 23-32.

DUGBAZA, T. (1994): Recent trends and differentials in Aboriginal fertility. Australian Bureau of Statistics, Canberra.

EVANS, R. (2007): A History of Queensland. Cambridge UK: Cambridge U. Press, s. 10-12.

FLOOD, J. (1994): Archaeology of the Dreamtime. Angus and Robertson, Sydney.

- GARVIN, M. (1987): *Us Aussies: The fascinating history they didn't tell us at school.* The Bookprinter, Australia.
- GRAY, A. (1990): Aboriginal fertility: trends and prospects. *Journal of the Australian Population Association*, s. 57-77.
- GROVES, C. (2002): *Australia for the Australians.*
- JAIN, S. K. (1989): *Estimation of Aboriginal fertility.* Australian Bureau of Statistics, Canberra.
- JUPP, J. (2001): *The Australian People: An encyclopedia of the nation, its people and their origins.* Cambridge University Press, Oakleigh, Victoria.
- KEELEY, L. (1996): *War Before Civilization.* Oxford University Press.
- LANG, J. (1834): *History of NSW.*, s. 38.
- LAWS, P., SULLIVAN, E. A KOL. (2009): *Australia's mothers and babies 2007.* AIHW National Perinatal Statistics Unit, Sydney.
- MATTSON, S., VAURIO, L. (2009): *Fetal alcohol spectrum disorders.* Guilford Press, New York, s. 265-293.
- MULVANEY, D. J. a KAMMINGA, J. (1999): *Prehistory of Australia.* Smithsonian Institution Press, Washington.
- PASCOE, B. (2007): *Convincing Ground: Learning to fall in love with your country.* Aboriginal Studies Press, Canberra.
- PASCOE, B. (2008): *The Little Red Yellow Black Book.* Aboriginal Studies Press, s. 5-52.
- ROTH, W. E. (1984): *The Queensland Aborigines.* Hesperian Press.
- RŮŽIČKA, L. (2000): Demografický a sociální profil australského domorodého obyvatelstva. *Demografie* (2), s. 157-160.
- SANTOW, G. A KOL. (1988): *Landmarks In Australian Population History.* Carlton South.
- WOODWARD, D. A KOL. (1985): *Government, politics and power in Australia.*, s. 283-292.

Internetové zdroje australských organizací

- <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/3101.0> (*Australian Bureau of Statistics*)
- <http://www.aiatsis.gov.au> (*Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies*)
- <http://www.aihw.gov.au/> (*Australian Institute of Health and Welfare*)
- <http://www.australianhistory.org>
- <http://www.une.edu> (*University of New England*)

Další internetové odkazy

- <http://aboriginalartonline.com/art/rockage.php>
- www.astronomy.pomona.edu/.../images/sig001.jpg
- <http://www.ausflag.com.au/images/ab.gif>
- <http://blog.australian-native.com.au/2009/10/26/aboriginal-flag-australian-flags/>
- <http://www.cairnsmuseum.org.au/aboriginal.au>
- <http://www.crwflags.com/fotw/images/a/au-ts.gif>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Austr%C3%A1lie>
- http://daytranslations.com/australian_flag.aspx
- http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=309
- www.economywatch.com
- <http://gutenberg.net.au/pages/tasman.html>
- <http://www.maruku.com.au/products.html>
- <http://www.mup.unimelb.edu.au/catalogue/0-522-849329-3.html>
- <http://www.news.com.au>
- http://recollections.nma.gov.au/issues/vol_1_no_2/exhibition_reviews/colliding_worlds/
- <http://www.tradingeconomics.com>
- http://wiki.answers.com/Q/What_aboriginal_problems_are_in_Australia
- <http://www.zemepis.com>

Seznam obrázků a tabulek

Obrázky

- Obr. 1: Administrativní členění Austrálie
- Obr. 2: Vývoj HDP na obyvatele
- Obr. 3: Nejvýznamnější objevné plavby v letech 1511-1770
- Obr. 4: Sahul kontinent
- Obr. 5: Hustota osídlení Austrálie v roce 2004
- Obr. 6: Věková struktura domorodého australského obyvatelstva v letech 1991-2021
- Obr. 7: Rozmístění domorodé populace v Austrálii v roce 2006
- Obr. 8: Věková struktura australského obyvatelstva
- Obr. 9: Míra nezaměstnanosti domorodé populace v jednotlivých státech a teritoriích
- Obr. 10: Vývoj nezaměstnanosti australského obyvatelstva v letech 1980-2010
- Obr. 11: Průměrný týdenní výdělek australské rodiny dle regionu
- Obr. 12: Hlavní příčiny úmrtí australského obyvatelstva v roce 2008
- Obr. 13: Coolamons
- Obr. 14: Tanec kmene Yuelamu ze Severního teritoria při setkání s ostatními kmeny (corroboree)
- Obr. 15: Vlajka Aboriginců
- Obr. 16: Vlajka ostrovních Aboriginců

Tabulky

- Tab. 1: Vývoj počtu všech obyvatel dle jednotlivých států a teritorií Austrálie
- Tab. 2: Regionální rozmístění domorodých obyvatel k 30.6.2010
- Tab. 3: Průměrný věk původního a nepůvodního australského obyvatelstva k 30.5.2006